

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555 - 2559) กล่าวถึง ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ให้ ความสำคัญที่การพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้เกิดภูมิคุ้มกันโดยพัฒนาจิตใจควบคู่กับ การพัฒนาการเรียนรู้ของกลุ่มคนทุกวัยเริ่มตั้งแต่วัยเด็กให้มีความรู้พื้นฐานเข้มแข็งกับทักษะ ชีวิตพร้อมก้าวสู่โลกของการทำงานอย่างมีคุณภาพ ส่งเสริมให้คนไทยเกิดการเรียนรู้สามารถ นำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเน้นการพัฒนาระบบสุขภาพมุ่งเน้นการดูแล พื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจรวมถึงให้มีความมั่นคงทางการบริโภคอาหารที่ปลอดภัย ลดละ เลิกพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพเสริมสร้างกระบวนการยุติธรรมแบบบูรณาการ การบังคับใช้ กฎหมายอย่างจริงจังควบคู่กับการเสริมสร้างจิตสำนึกและหน้าที่ของพลเมืองเพื่อลดความ ชัดแย้ง (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11, 2555) คุณภาพชีวิตที่ดีของเด็ก ปฐมวัยเป็นหลักประกันสำคัญประการหนึ่ง ในการสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับชุมชนและ สังคมประเทศชาติ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2548 เป็นต้นมารัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการ พัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากขึ้นอย่างชัดเจนและมีการประกาศนโยบายที่จะให้ศูนย์พัฒนา เด็กเล็กได้มาตรฐานครอบคลุม ทุกหมู่บ้านภายใน ปี 2552 (กรมอนามัย กระทรวง สาธารณสุข, 2549, หน้า 1)

การพัฒนากิจกรรมเด็กและเยาวชนเป็นภารกิจสำคัญที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องตระหนักเห็นคุณค่าของเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนควรจัดกิจกรรม การพัฒนาเด็กและ เยาวชนให้เป็นผู้ที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรม (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2552, หน้า 12) ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจได้กำหนดให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทและหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้กับประชาชนใน ท้องถิ่นและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดรูปแบบของการจัดการศึกษาไว้ 3 รูปแบบ คือ การจัดการศึกษา ใน ระบบ การจัดการศึกษานอกระบบ การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย (กรมส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่น , ม.ป.ป., หน้า 17) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นกลุ่มเป้าหมายในการจัดการศึกษานอก ระบบ เป็นการศึกษา ที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดหมายรูปแบบวิธีการการจัด การศึกษา ระยะเวลา การวัดและการประเมินผล เนื้อหา และหลักสูตรต้องมีความเหมาะสม

สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่มการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีแนวคิดพื้นฐานที่เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กว่ามีลักษณะต่อเนื่องตามลำดับสามารถอบรมเลี้ยงดู และจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ การเล่นเกมเป็นหัวใจของการจัดประสบการณ์ ผู้สอนต้องเข้าใจ ถึงวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็ก (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น , ม.ป.ป., หน้า 17)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้จัดการศึกษาในด้านการเรียนการสอนพบสาเหตุของปัญหา มาจากด้านสื่อการเรียนการสอนที่ขาดความหลากหลาย ในการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก ก่อนวัยเรียนยังดำเนินได้น้อย ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปัญหาในด้านงบประมาณที่จัดสรรให้ล่าช้า ด้านบุคลากรบางส่วนได้รับการพัฒนา ปัญหาที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งจัดตั้งอยู่ในบริเวณโรงเรียนบางครั้งก็เกิดความขัดแย้ง ในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (อดิสร แสนแก้ว, 2552, หน้า 52) จากการสำรวจข้อมูลในปีงบประมาณ 2556 พบว่า จังหวัดสระบุรี มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งหมด 157 แห่งส่วนใหญ่สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่นร้อยละ 94.3 เอกชน 3.2 และอื่นๆ ร้อยละ 2.5 ผ่านเกณฑ์มาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปลอดโรคร้อยละ 59.2 ผ่านเกณฑ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคุณภาพร้อยละ 26.7 จากการประเมินพบว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานดังนี้ 1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางแห่ง ไม่มีสถานที่และสภาพแวดล้อม ทั้งภายใน ภายนอกไม่เอื้อต่อการพัฒนาเด็ก 2) งบประมาณในการสนับสนุนไม่เพียงพอ 3) ขาดการติดตาม การสนับสนุน ให้คำปรึกษา 4) โครงสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและพื้นที่ใช้สอย ห้องน้ำห้องส้วม สนามเด็กเล่นยังไม่ผ่านตามมาตรฐาน 5) ปัญหาภาวะโภชนาการ พัฒนาการเด็ก การป้องกันและการควบคุมโรค 6) การตรวจสุขภาพประจำปีของครูและบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรี, 2556, หน้า 116-117)

จากการสัมภาษณ์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดสระบุรี พบว่าด้านอาคารสถานที่ ส่วนมากมีสถานที่ที่เป็นของตนเอง ตัวอาคารมั่นคง แข็งแรง มีเพียงบางส่วนอีกร้อยละ 33 อาศัยอยู่ภายในโรงเรียนซึ่งต้องใช้ห้องน้ำ ห้องส้วมและโรงอาหารร่วมกับนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ด้านบุคลากรร้อยละ 80 มีบุคลากรที่จบการศึกษา ปฐมวัยอย่างน้อยศูนย์ละ 1 คน แต่ยังพบปัญหาการสนับสนุนการตรวจสุขภาพประจำปี ความมั่นคงในอาชีพ และการสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน ด้านวิชาการ บุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการพัฒนาศักยภาพจากหน่วยงานต่างๆ เช่น องค์กรปกครองท้องถิ่น หน่วยงานสาธารณสุข ด้านความร่วมมือสนับสนุนจากชุมชน บางแห่งได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างดี บางแห่งยังไม่เข้ามามีส่วนในการสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ณัฐพล หาญโสภี, 2557)

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูผู้ดูแลเด็กมีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานดูแลความเรียบร้อยและทำหน้าที่ประสานงานให้การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสำเร็จตามวัตถุประสงค์จึงมีความสนใจในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในทัศนะของ คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ปกครอง สังกัดเทศบาลในจังหวัดสระบุรีเพื่อนำผลจากการวิจัยครั้งนี้มาพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีมาตรฐานต่อไป

ความมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในทัศนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู ผู้ปกครอง สังกัดเทศบาลในจังหวัดสระบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในทัศนะของ คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ปกครอง สังกัดเทศบาลในจังหวัดสระบุรี จำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพ สถานภาพ ระดับการศึกษา ขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลของการวิจัยครั้งนี้จะเป็น ข้อมูลที่แสดงถึง การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในทัศนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู ผู้ปกครอง สังกัดเทศบาลในจังหวัดสระบุรี ด้านใดบ้างยังมีปัญหาที่จะต้องนำมาปรับปรุงแก้ไข และสนับสนุนเพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานสูงขึ้น
2. เป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบและช่วยในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้วิจัยในครั้งนี้เป็นคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ปกครองนักเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลในจังหวัดสระบุรี ปีการศึกษา 2557 จำนวน 2,568 คน จำแนกเป็น คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 546 คน ครู 100 คน ผู้ปกครอง 1,922 คน (สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี, 2556)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอนผู้วิจัยจึงหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane, 1967, pp. 886-887) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมรับให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ .05 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 346 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ (independent variable) ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย

2.1.1 เพศ

- 1) ชาย
- 2) หญิง

2.1.2 อายุ

- 1) น้อยกว่า 30 ปี
- 2) 30 – 40 ปี
- 3) 41 – 50 ปี
- 4) มากกว่า 50 ปี

2.1.3 อาชีพ

- 1) รับราชการ
- 2) รับจ้าง
- 3) เกษตรกรรม
- 4) อาชีพอิสระ

2.1.4 สถานภาพ

- 1) คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 2) ครู
- 3) ผู้ปกครอง

2.1.5 ระดับการศึกษา

- 1) ต่ำกว่าปริญญาตรี
- 2) ปริญญาตรี
- 3) สูงกว่าปริญญาตรี

2.1.6 ขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

- 1) ใหญ่ (จำนวนเด็ก มากกว่า 200 คน)
- 2) เล็ก (จำนวนเด็ก น้อยกว่า 200 คน)

2.2 ตัวแปรตาม (dependent variable) ได้แก่ การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในทัศนะของ คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู ผู้ปกครอง สังกัดเทศบาล ในจังหวัดสระบุรี ใน 4 ด้าน คือ

2.2.1 ด้านบุคลากร และการบริหารจัดการ

2.2.2 ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

2.2.3 ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร

2.2.4 ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความชัดเจนและความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้นิยามความหมายของคำที่เกี่ยวข้องในการวิจัยดังนี้

การดำเนินงาน หมายถึง กิจกรรมหรืองานต่างๆ ที่ต้องการปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้โดยอาศัยกระบวนการที่เป็นระบบ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ให้การศึกษาอบรมเลี้ยงดูเด็กวัย 2-6 ปีโดยจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา อยู่ในความดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรฐาน หมายถึง ข้อตกลงที่จัดทำเอกสารโดยได้รับความเห็นชอบประกาศเป็นนโยบายหรือข้อกำหนดให้ยึดถือและปฏิบัติ

ทัศนะ หมายถึง การแสดงออกทางความคิด ความรู้สึกของบุคคล กลุ่มบุคคลเพื่อร่วมกันแก้ปัญหา สร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจร่วมกัน การเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและช่วยตัดสินใจในเรื่องต่างๆ

คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี เลขาธิการนายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ครู หมายถึง ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยผู้ดูแลเด็ก ที่ทำหน้าที่จัดประสบการณ์ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ปกครองนักเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาล ในจังหวัดสระบุรี

ด้านบุคลากร และการบริหารจัดการ หมายถึง บุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีศักยภาพ ประกอบด้วย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าส่วนราชการ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร ภารโรง

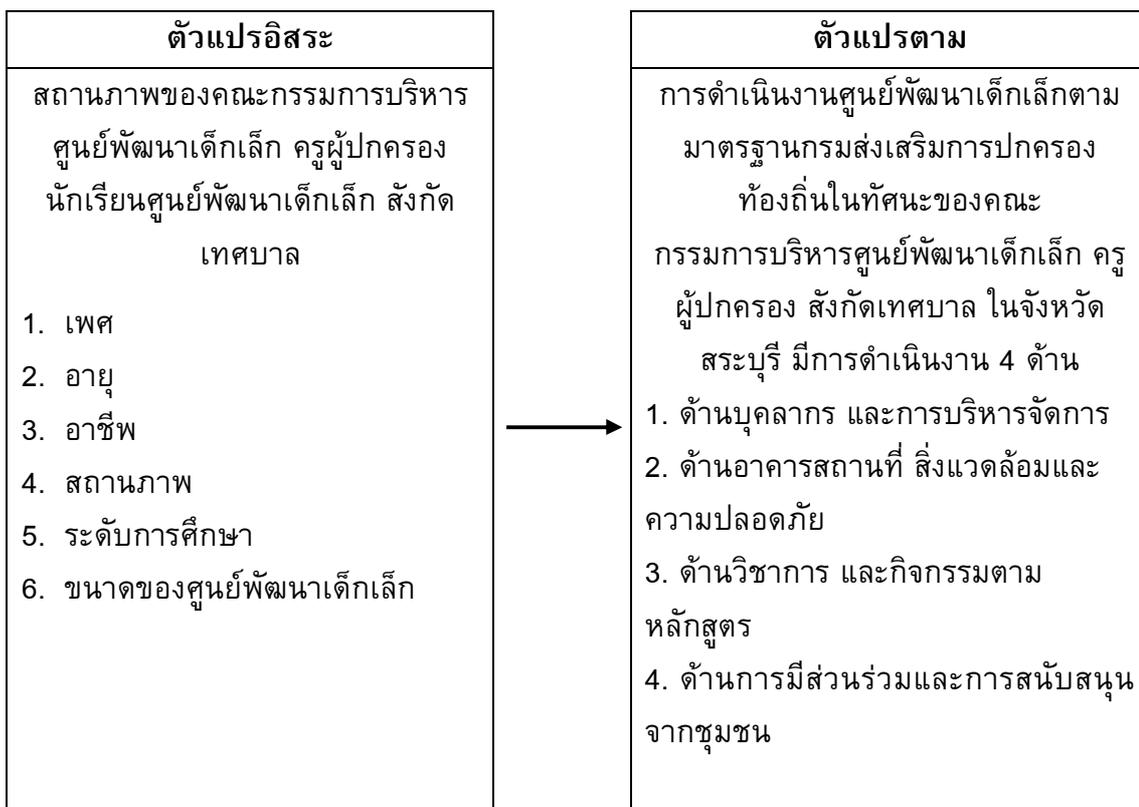
ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย หมายถึง มาตรฐานเกี่ยวกับสถานที่ การจัดภูมิทัศน์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยคำนึงถึงความเหมาะสม ความปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ สามารถป้องกันการแพร่กระจายของโรค และส่งเสริมความปลอดภัยให้กับเด็ก

ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนในแต่ละวันให้กับเด็ก โดยให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้และได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา

ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน หมายถึง การกำหนดให้มีการประชุมผู้ปกครองและชุมชนให้ทราบถึงความสำคัญ และความจำเป็นในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึงการร่วมกิจกรรมต่างๆที่ทำร่วมกับชุมชน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในทัศนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู ผู้ปกครอง สังกัดเทศบาลในจังหวัดสระบุรีโดยการพัฒนาจากแนวความคิดเกี่ยวกับมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2549, หน้า 2) สรุปเป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในทัศนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู ผู้ปกครอง สังกัดเทศบาลในจังหวัดสระบุรีมีความแตกต่างเมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพ สถานภาพ ระดับการศึกษา ขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้
นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 1.1 การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 1.2 แผนพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่นระยะ 3 ปี (2555-2557)
 - 1.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาท้องถิ่น
2. แนวคิดเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 2.1 ความหมายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 2.2 ความสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 2.3 จุดมุ่งหมายของการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 2.4 โครงสร้างการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 2.5 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 2.6 การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 2.7 ขอบข่ายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
3. การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานกรมส่งเสริมการปกครอง
ท้องถิ่น
 - 3.1 ด้านบุคลากร และการบริหารจัดการ
 - 3.2 ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย
 - 3.3 ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร
 - 3.4 ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จินดาลักษณ์ วัฒนสินธุ์, และคนอื่นๆ (2547, หน้า 11-17) กล่าวว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับชั่วคราว พุทธศักราช 2557 บัญญัติสิทธิของประชาชนในด้านการศึกษาและการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและฝึกอบรมตามความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น ซึ่งรัฐจะต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง ให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น มีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง

กระทรวงมหาดไทย ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุน การบริหารการปกครองท้องถิ่น จึงได้จัดทำแนวนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2545-2559 ขึ้น โดยได้จัดทำภายใต้กรอบแห่งบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรวมทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อีกทั้ง พ.ร.บ. ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท โดยครอบคลุมภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้เป็นแนวทางในการจัดและพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นที่เหมาะสมกับศักยภาพ ตามความพร้อมและตรงตามความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. การจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2545-2559

1.1 วิสัยทัศน์

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและศักยภาพคนในท้องถิ่นให้มีคุณลักษณะที่สามารถบูรณาการวิถีชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของสังคมและประเทศชาติ ตามหลักแห่งการปกครองตนเอง ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น

1.2 ภารกิจจัดการศึกษาท้องถิ่น

1.2.1 การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาความพร้อมแก่เด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงก่อนการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ตามศักยภาพ มีความพร้อมในการเข้ารับการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2.2 การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาการวางรากฐานชีวิต การเตรียมความพร้อมของเด็กทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ บุคลิกภาพ และสังคม ให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรม จริยธรรม

ความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน สามารถค้นพบความต้องการ ความสนใจ ความถนัด ของตนเองด้านวิชาการ วิชาชีพทักษะทางสังคม โดยให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรมและมีความสำนึกในความเป็นไทย

1.2.3 การจัดการบริหารให้ความรู้ด้านอาชีพเป็นการจัดบริการส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาความรู้ทักษะในการประกอบอาชีพแก่ประชาชน

1.2.4 การจัดการส่งเสริมกีฬานันทนาการ เป็นการจัดและส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานด้านกีฬา นันทนาการ ให้แก่เด็กและเยาวชน ประชาชนทั่วไปอย่างหลากหลาย

1.2.5 การดำเนินงานด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการดำเนินงานด้านกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุน อนุรักษ์ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเน้นเอกลักษณ์ความเป็นไทยของท้องถิ่น

1.3 วัตถุประสงค์การจัดการศึกษาท้องถิ่น

1.3.1 เพื่อให้เด็กปฐมวัย ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการและเตรียมความพร้อม ทางร่างกายจิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา

1.3.2 เพื่อให้เด็กที่มีอายุในเกณฑ์การศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน ได้รับการบริการทางด้านศึกษาขั้นพื้นฐานครบตามหลักสูตรอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

1.3.3 เพื่อพัฒนาการดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์เป็นไปตามมาตรฐานที่รัฐกำหนด และตรงตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.3.4 เพื่อให้การจัดการศึกษาของท้องถิ่น ดำเนินการตามความต้องการและคำนึงถึงการมีส่วนร่วมการสนับสนุนของบุคคล ครอบครัว ชุมชน เอกชน องค์กร ชุมชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับตามศักยภาพและความสามารถของท้องถิ่น

1.3.5 เพื่อส่งเสริมให้เด็กเยาวชน และประชาชนในท้องถิ่นได้ออกกำลังกายและฝึกฝนกีฬา ร่วมกิจกรรมนันทนาการ และกิจกรรมพัฒนาเยาวชน เพื่อพัฒนาให้เป็นคนที่มีคุณภาพ ทั้งด้านสติปัญญา จิตใจ และสังคม ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

1.3.6 เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในการสร้างและพัฒนาอาชีพเพื่อคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะในกลุ่มพัฒนาโอกาสผู้พิการทุพพลภาพ ซึ่งเป็นการส่งเสริม สนับสนุนการประกอบอาชีพให้มีงานทำไม่เป็นภาระแก่สังคม

1.3.7 เพื่อบำรุงการศาสนาและอนุรักษ์ บำรุงรักษา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีต ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ ความเป็นไทย

2. แผนพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่นระยะสามปี (พ.ศ.2555-2557)

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2555, หน้า 1-9) กล่าวว่าแผนพัฒนาการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดทำขึ้นให้สอดคล้องกับข้อเสนอ การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีทิศทางในการจัดการศึกษาที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสอดคล้องกับ นโยบายการพัฒนาประเทศ นโยบายการพัฒนาชาติ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยมีแนวทางการพัฒนาดังนี้

1. สร้างความเข้าใจในเรื่องการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแก่ผู้บริหารท้องถิ่น
2. พัฒนาคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มี ความเข้มแข็ง
3. ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีศักยภาพอย่างต่อเนือง
4. พัฒนาบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีศักยภาพในการ จัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กเล็ก
5. สนับสนุนสื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย
6. พัฒนาสาระการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็ก
7. พัฒนาระบบการวัดผลประเมินผล
8. ส่งเสริมความร่วมมือของภาคีเครือข่ายให้มีความเข้มแข็ง
9. สนับสนุน ให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่การพัฒนาเด็กเล็ก
10. มีมาตรการในการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
11. พัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลที่เป็นระบบคุณธรรม

3. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาท้องถิ่น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551, หน้า 1) กล่าวถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้ภารกิจจัดการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาไว้ในหมวดสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย ดังนี้ พื้นฐานเป็นภารกิจจัดการสาธารณะที่รัฐต้องจัดให้ประชาชน โดยกำหนด ได้บัญญัติถึงสิทธิของบุคคลในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย โดยรวมถึงผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น การจัดการศึกษา

อบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครองและเหมาะสมจากรัฐพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจและสังคม โดยจัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของ สังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย ค่านึงถึง ประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทาง เป็นประมุข ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนาและเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา มาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 15) กล่าวถึง พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติพุทธศักราช 2542 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มีจุดเน้น ที่จะให้การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและ จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในการดำเนินการดังกล่าวจะมีหน่วยงานหลายหน่วยงาน มีส่วนร่วมแต่ที่สำคัญมากคือ หน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด คือ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ซึ่งในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้บัญญัติไว้ คือ

มาตรา 12 นอกเหนือ จากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัวยุทธ ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดใน กฎกระทรวง

มาตรา 18 การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัด ใน สถานศึกษาดังต่อไปนี้

1. สถานพัฒนา เด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนา เด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็ก ซึ่งมีความต้องการพิเศษหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น
2. โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนของเอกชน และโรงเรียน ที่สังกัด สถาบันพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น
3. ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ สถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษาออกโรงเรียน บุคคล ครอบครัวยุทธ ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กร วิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถาน สงเคราะห์และสถาบันสังคมอื่น เป็นผู้จัด

มาตรา 29 ให้สถานศึกษา ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการ การเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับ สภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การพัฒนาระหว่างชุมชน

มาตรา 41 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่ง หรือ ทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น

มาตรา 42 ให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการ จัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐาน การศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา 58 มีการระดมทรัพยากรและ การลงทุนด้วยงบประมาณ การเงิน และ ทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศ มาใช้จัดการศึกษา ดังนี้

1. ให้รัฐ และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดย อาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด
2. ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ปรึกษา ทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมและ ให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรดังกล่าว โดยการสนับสนุน การอุดหนุนและใช้มาตรการ ลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมาย กำหนด

จากทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ต่างก็มีแนวทางการจัดการศึกษาที่มุ่งจะให้องค์กรทุกส่วนของ สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้

เด็ก เยาวชน ประชาชน สามารถดูแลตนเอง ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น ให้มีการพัฒนา อย่างยั่งยืนต่อไป

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (ม.ป.ป., หน้า, 132-138) กล่าวถึงพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดบริการสาธารณะไว้หลายประการ โดยเฉพาะได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดบริการด้าน สาธารณะด้านการจัดการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

มาตรา 16 ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ เป็นการจัดระบบการบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

(9) การจัดการศึกษา

(10) การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชรา และ ผู้ด้อยโอกาส

มาตรา 17 ภายใต้บังคับ มาตรา 16 ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจ หน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตน ดังนี้

(6) การจัดการศึกษา

มาตรา 23 เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล อาจมีรายได้จาก ภาษีอากร ค่าธรรมเนียม และเงินรายได้ดังต่อไปนี้

(9) ภาษีเพื่อการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

มาตรา 24 องค์การบริหารส่วนจังหวัด อาจมีรายได้จากภาษีอากร ค่าธรรมเนียม และเงินรายได้ดังต่อไปนี้

(6) ภาษีเพื่อการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

สรุปแนวทางการกระจายอำนาจตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการ กระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ ในการจัดระบบบริการสาธารณะ ซึ่งการจัดการศึกษาเป็นการบริการสาธารณะอย่างหนึ่ง ที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดบริการได้ตามความพร้อมขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น

แนวคิดเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1. ความหมายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

พิภพ ธรรมประชา (2550, หน้า 7) กล่าวถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่อยู่ดูแลและให้การศึกษาศึกษาเด็กอายุระหว่าง 3 – 5 ปีมีฐานะเทียบเท่าสถานศึกษาเป็นศูนย์

พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเองและส่วนที่เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของส่วนราชการ ที่ถ่ายโอนให้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด / มัสยิด กรมการศาสนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังต่อไปนี้ เรียกว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รัตนพล คงบุญที่ (2550, หน้า 7) กล่าวถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ใช้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย 2 – 5 ขวบ ในหมู่บ้านซึ่งมีสถานที่เหมาะสม มารจัดสรรสถานที่ให้เป็นสัดส่วนและปลอดภัยโดยอยู่ภายใต้การบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบล

สุพัฒน์ ดาบชัยคำ (2550, หน้า 5) ให้ความหมายศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานที่ดูแลให้การศึกษแก่เด็กอายุระหว่าง 3-5 ปี ที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล

นุชฤดี รุ่ยใหม่ (2551, ย่อหน้า 2) กล่าวถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ที่ใช้อบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย คือ อายุประมาณ 2 – 6 ขวบ ซึ่งที่มาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอดีตพ่อแม่ไม่มีเวลาดูแลลูก จึงรวมตัวกันหาสถานที่และหาผู้ดูแลเด็กในหมู่บ้าน ค่าใช้จ่ายก็มาจากผู้ปกครอง ต่อมา มีหน่วยงานอื่นๆ เข้าไปดูและช่วยเหลือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเหล่านั้นให้เป็นระบบมากขึ้น เช่น กรมการศาสนา กรมการพัฒนาชุมชน และอีกหลายหน่วยงาน จนกระทั่งในปัจจุบันศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่ได้ถ่ายโอนขึ้นอยู่กับ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

สำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น (2550, หน้า 3) กล่าวถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ศึกษาที่ให้การอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการ การเรียนรู้ให้เด็กมีความพร้อมในด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ – จิตใจ และสติปัญญา

สรุปได้ว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ให้การศึกษ อบรมเลี้ยงดูเด็กวัย 2 - 6 ปี โดยจัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กมีความพร้อม ด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา ส่วนใหญ่อยู่ในความดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ความสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

อุมา สุคนธมาน (2542, หน้า 12) กล่าวถึง ความสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมุ่งที่จะส่งเสริมให้เด็กก่อนวัยเรียน ได้รับการอบรมเลี้ยงดูให้มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญาอย่างถูกต้อง มีความพร้อมที่จะเข้าเรียน ในระดับประถมศึกษา เป็นการแบ่งเบาภาระการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองที่จะได้มีเวลาในการประกอบอาชีพอย่างเต็มที่ มุ่งส่งเสริมให้ท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา

และช่วยเหลือตนเอง โดยการเผยแพร่วิชาความรู้ใหม่แก่ผู้ปกครองและชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะได้ช่วยแก้ไขปัญหาคอขวดโภชนาการของเด็ก เน้นให้ผู้ปกครองได้ตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็ก และเข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาเด็กด้วย

เยาวยา เตชะคุปต์ (2542, หน้า 14) กล่าวถึง ความสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเด็กในวันนี้เป็นวัยที่สำคัญต่อการวางรากฐานบุคลิกภาพและการพัฒนาทางสมองจึงมีส่วนช่วยให้เด็กเกิดพัฒนาการและเรียนอย่างเต็มที่ กล่าวเอาไว้ ดังนี้

1. ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทุกด้าน นับตั้งแต่แรกเกิดจนเริ่มเข้าเรียนในระบบโรงเรียน
2. วางพื้นฐานทางสุขภาพอนามัยให้กับเด็กตั้งแต่ต้น รวมทั้งเด็กที่มีข้อบกพร่องต่าง ๆ
3. สิ่งแวดล้อมทางบ้านควรมีส่วนช่วยให้เด็กเจริญเติบโต และพัฒนาในทุก ๆ ด้าน
4. พ่อแม่ควรเป็นครูแรกที่มีความสำคัญต่อลูก 5) อิทธิพลจากทางบ้านควรมีผลต่อกระบวนการในการพัฒนาเด็ก

ชมรมพัฒนาความรู้ด้านระเบียบกฎหมาย (2543, หน้า 45) กล่าวถึงความสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กว่า เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากเด็กระดับปฐมวัย ที่มีอายุระหว่าง 3- 6 ปี จะเป็นช่วงอายุที่สามารถพัฒนาความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาได้อย่างเต็มที่ หากไม่ได้รับการพัฒนาส่งเสริมในช่วงนี้ อาจจะมีผลทำให้การพัฒนาในด้านต่าง ๆ เป็นไปอย่างเชื่องช้าซึ่งจะกระทบต่อความเจริญเติบโตในอนาคต

นุชฤดี รุ่ยใหม่ (2551, ย่อหน้า 1) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง คือสถานที่ที่ใช้อบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย อายุประมาณ 2 – 6 ขวบ ซึ่งที่มาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอดีตเนื่องพ่อแม่ไม่มีเวลาดูแลลูกจึงรวมตัวกันหาสถานที่ และหาผู้ดูแลเด็ก

สรุปได้ว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความสำคัญ ต่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียนให้มีความพร้อมในด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา หากไม่ได้รับการพัฒนาในช่วงปฐมวัยอาจส่งผลให้พัฒนาการด้านต่าง ๆ ล่าช้า

3. จุดมุ่งหมายของการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

นักวิชาการกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไว้มากมาย ดังนี้

กรมการพัฒนาชุมชน (2542, หน้า 24) กล่าวถึง ความมุ่งหมายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

2. ส่งเสริมให้ครอบครัว และชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กและสิทธิเด็ก

3. ส่งเสริมให้ครอบครัวองค์กรและชุมชนมีส่วนร่วมและจัดกิจกรรมพัฒนาเด็ก ประพันธ์ ทองสีด้า (2546, หน้า 17) กล่าวถึง กรมการพัฒนาชุมชนได้ส่งเสริมให้ชุมชนจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขึ้นในหมู่บ้าน ตำบล เพื่อให้เป็นสถานที่เลี้ยงดูเด็กอายุ 3 – 6 ปี ให้มีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นการเตรียมความพร้อม และจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กก่อนเข้าเรียนในการศึกษาภาคบังคับต่อไป การบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนาเด็ก (กพด.) ดำเนินการภายใต้การกำกับดูแลของ กม. อบต./สภาตำบล

กระทรวงสาธารณสุข (2547, หน้า 8-9) กล่าวถึง ความคาดหวังของกระทรวงสาธารณสุขที่มีต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไว้ ดังนี้

1. เด็กได้รับการปลูกฝังพฤติกรรมสุขภาพ ทั้งด้านการดูแลสุขภาพตนเอง และดูแลความสะอาดของสิ่งแวดล้อมอันจะส่งผลให้มีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่

2. ผู้ดูแลเด็กได้รับการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้และทักษะด้านต่างๆ อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้สามารถดูแลเด็กได้เป็นอย่างดี และมีความก้าวหน้าในอาชีพ

3. ผู้ปกครองและชุมชนเข้าร่วมสนับสนุนกิจกรรม โดยสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

4. เสริมสร้างการเรียนรู้ให้แก่ผู้ปกครองและชุมชน ผู้ปกครองและชุมชนได้รับความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ และการพัฒนาอนามัยสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็ก ครอบครัว และชุมชน

5. เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากร ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป

ณัฐพร อาทรธรรมคุณ (2547, หน้า 33) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไว้ ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กได้รับการดูแลที่ถูกต้องเหมาะสม และได้รับการฝึกฝนพัฒนาตามวัยและเต็มตามศักยภาพ

2. เพื่อพัฒนาความพร้อมของเด็กทุกๆ ด้าน แบบองค์รวม ตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

3. เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาความพร้อมของเด็กก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา ตลอดจนส่งเสริมให้ครอบครัวเป็นฐานในการเลี้ยงดูพัฒนาเด็กอย่างถูกวิธี

4. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับชุมชนให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้โดยสะดวก และ เป็นการกระจายโอกาส การพัฒนาความพร้อมให้เด็กทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง

5. เพื่อแบ่งเบาภาระการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้โดยสะดวก

6. เพื่อให้การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณภาพ

สุชาติ สมสวนจิต (2547, หน้า 15) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1. เพื่อส่งเสริมให้กลุ่มเด็กผู้ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจได้รับการดูแลที่ ถูกต้องเหมาะสมและได้รับการฝึกฝนพัฒนาตามความเหมาะสมกับวัย

2. เพื่อพัฒนาความพร้อมด้านร่างกายจิตใจ อารมณ์ และสติปัญญาของเด็กอย่างถูกต้อง เหมาะสมตามหลักวิชาการ และขยายผลการพัฒนาไปสู่ครอบครัวและชุมชน

3. เพื่อกระตุ้นชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพความพร้อมของเด็ก

4. ส่งเสริมให้ครอบครัวเป็นรากฐานการพัฒนาเลี้ยงดูอย่างถูกวิธี

5. ส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ทุกระดับ และประชาชนให้สามารถร่วมกันวางแผนและดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้

6. เพื่อแบ่งเบาภาระการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองที่มีรายได้น้อย

เปสตาลอซซี (Pestalozzi, 1745 – 1827) กล่าวว่า นักการศึกษาชาวสวิส เป็นผู้ริเริ่มเรื่องการเตรียมความพร้อมเขาเชื่อว่าความรักเป็นพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นในการพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกายและสติปัญญา เชื่อในความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กไม่ว่าจะเป็นด้านความสนใจ ความต้องการหรือระดับความสามารถของการเรียนรู้ เปสตาลอซซี เป็นผู้เสนอความคิด ในเรื่องของการเตรียมความพร้อมและเห็นว่าเด็กไม่ควรถูกบังคับให้เรียนรู้ด้วยการท่องจำ แต่ต้องใช้เวลาและประสบการณ์แก่เด็กในการทำความเข้าใจ

เฟรเดอริค (Froebel, 1828 – 1887) กล่าวว่า ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่ง การอนุบาลการศึกษา แนวคิดของเขาเป็นที่ยอมรับและนิยมมากจนถึงปัจจุบัน เฟรเดอริค มีความเชื่อว่า ครูควรส่งเสริมพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กให้เจริญขึ้น ด้วยการกระตุ้น ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรี โดยใช้การเล่นและกิจกรรมเป็นเครื่องมือ

เกิเซล (Gesell, 1880 – 1961) กล่าวว่า นักการศึกษาชาวเยอรมันได้ทำการวิจัย เกี่ยวกับการสร้างตัวบ่งพฤติกรรมที่ปรากฏในเด็กแต่ละระดับอายุ เกิเซล ยังคงเน้นแนวคิด ของความแตกต่างระหว่างบุคคล

ปีเจต์ (Piaget, 1896 – 1980) กล่าวว่า นักการศึกษาชาวเยอรมันเชื้อชาติสวิส เจ้าของทฤษฎีพัฒนาการด้านสติปัญญา เขาเชื่อว่าเด็ก 2-7 ปี สติปัญญากำลังพัฒนาอยู่ใน ขั้นก่อนปฏิบัติการ (Pre – Operational Staged) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กวัย 4 – 6 ปี เป็นวัย ที่พัฒนาการทางภาษาเป็นไปในลักษณะยังเข้าใจความหมายของคำและเรื่องราวยังไม่แจ่ม แจ่ม ดังนั้นจึงได้เรียนรู้ผ่านการสัมผัส สัมผัส ทดลองและลงมือกระทำต่อวัตถุด้วยตนเอง

อีริกสัน (Erickson, 1902 – 1996) กล่าวถึง เจ้าของทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพ โดยเน้นว่าบุคลิกภาพของคนเรา จะสามารถพัฒนาไปได้ดี ถ้าเด็กได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ ตนพอใจแต่ละช่วงอายุ ทำให้การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาร่วมให้ความสำคัญกับ พัฒนาการด้านอารมณ์จิตใจ และสังคม

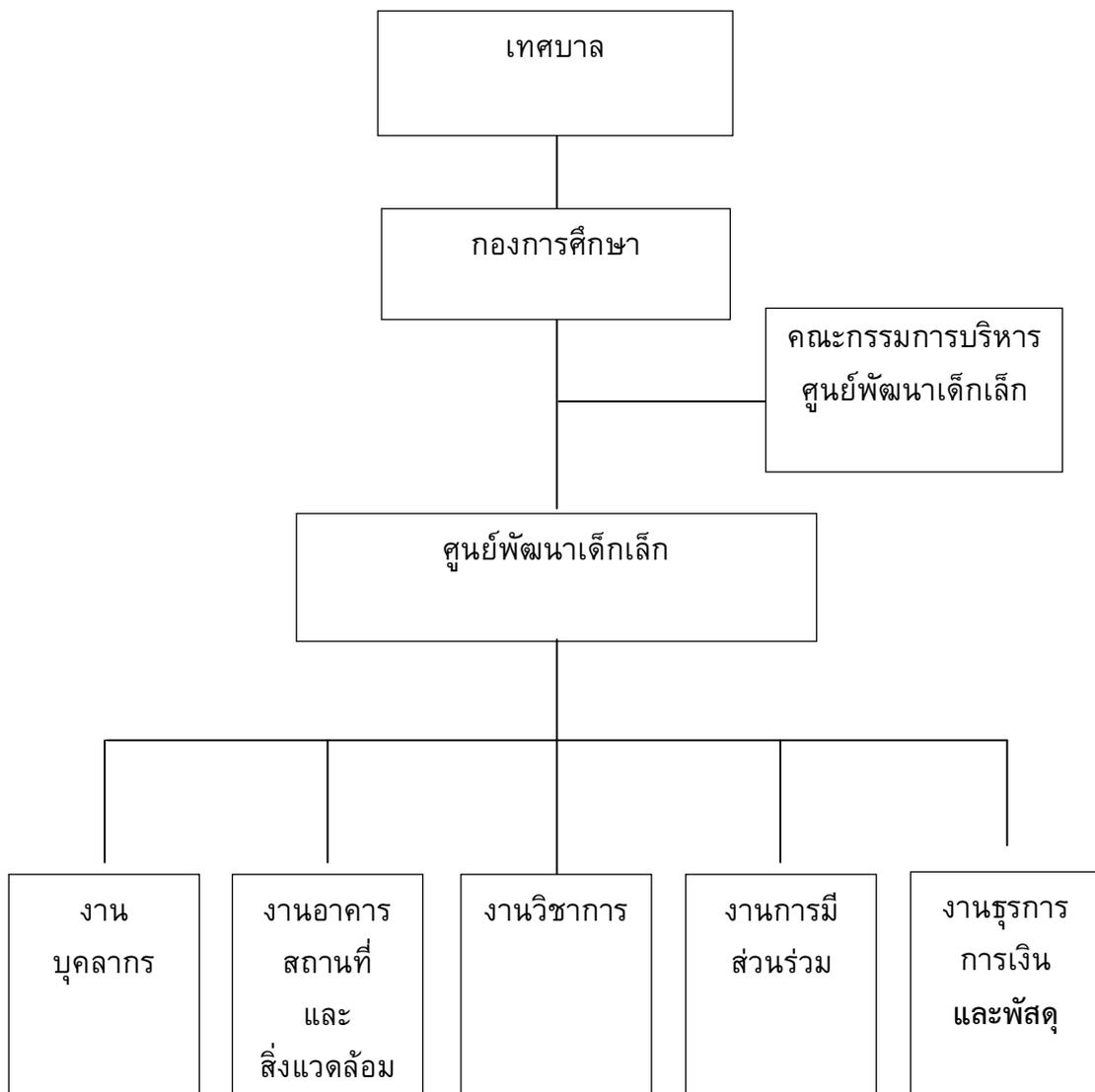
เอลคายด์ (Elkind, 1921 – 1996) กล่าวถึง นักการศึกษาชาวอเมริกัน เน้นให้เห็น อันตรายของการเร่งเด็กให้เรียนรู้แต่เล็กเกินไป เขาเชื่อว่า เด็กควรได้มีโอกาสเล่นและเลือก กิจกรรมการเล่นด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เด็กอยู่ในสังคมที่เต็มไปด้วยความเครียดได้

สรุปได้ว่า การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1)ส่งเสริมให้ ครอบครัวเป็นฐานการพัฒนาเลี้ยงลูกอย่างถูกวิธี 2)ส่งเสริมให้เด็กได้รับการพัฒนาความ พร้อมทุกๆ ด้านแบบองค์รวมตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย 3)ส่งเสริมให้เด็กกลุ่มด้อย โอกาสได้รับการดูแลการเตรียมความพร้อมอย่างทั่วถึง 4) กระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วม สนับสนุนในกิจกรรมการพัฒนาเด็กในชุมชน 5) ส่งเสริมให้ผู้ปกครอง และชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญของเด็กวัย 2 - 6 ปี 6) การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กมีคุณภาพ 7) แบ่งเบาภาระการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองที่ต้องออกไปประกอบอาชีพได้ โดยสะดวก

4. โครงสร้างการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น(2547,หน้า10) กล่าวถึง การบริหารศูนย์พัฒนา เด็กเล็กกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการกำหนด โครงสร้างการบริหารศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้การดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่ง การพัฒนาหมายถึง การทำให้เจริญ การทำให้ยั่งยืนถาวร และการทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

เป็นศูนย์ที่น่าอยู่ น่าอาศัย มีการจัดการที่ดีส่งเสริม สนับสนุน ให้เด็กได้รับการพัฒนาให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย สังคม สติปัญญา และอารมณ์ จิตใจ ตลอดจนอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดีและมีพัฒนาการสมวัยนั้น ผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะขาดเสียไม่ได้คือ ครูผู้ดูแลเด็กที่มีบทบาททั้งดูแลตัวเด็ก ดูแลสิ่งแวดล้อมและการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน นับเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กน่าอยู่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นความสำเร็จของการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เป็นศูนย์เด็กเล็กน่าอยู่จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าผู้ที่มีบทบาทสำคัญในความสำเร็จครั้งนี้ คือผู้ดูแลเด็กซึ่งเป็นหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ทุ่มเทให้กับการทำงานอย่างเต็มกำลังความสามารถโดยมีเป้าหมายสูงสุด คือ คุณภาพชีวิตที่ดีของเด็กนั่นเอง ดังแสดงตามภาพ 2

ภาพ 2 โครงสร้างการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ที่มา : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2547, หน้า 10)

จากภาพ 2 ในส่วนของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประกอบด้วย คณะบุคคล ดังนี้

1. นายกเทศมนตรีหรือผู้ที่นายกเทศมนตรีมอบหมาย ตำแหน่ง ประธาน กรรมการ

2. ผู้แทนของสมาชิกสภาเทศบาล ตำแหน่ง กรรมการ

3. ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ตำแหน่ง กรรมการ

4. ผู้แทนชุมชน ตำแหน่ง กรรมการ

5. ผู้แทนองค์กรภายในท้องถิ่น ตำแหน่ง กรรมการ

6. ผู้แทนผู้ประกอบการ ตำแหน่ง กรรมการ

7. หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำแหน่ง เลขาธิการ

คุณสมบัติของคณะบุคคลที่เป็นคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีรายละเอียด ดังนี้

1. นายกเทศมนตรีหรือ ผู้ที่นายกเทศมนตรีมอบหมาย มีอำนาจหน้าที่ในการสั่ง หรือการปฏิบัติราชการให้เป็นไปตามที่นายกเทศมนตรีมอบหมายในกรณีที่นายกเทศมนตรี ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ให้รองนายกเทศมนตรีตามลำดับที่นายกเทศมนตรีจัดไว้เป็นผู้รักษาราชการแทน ถ้าไม่มีรองนายกเทศมนตรีหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ให้ปลัดเทศบาล เป็นผู้รักษาราชการแทน

2. ผู้แทนสมาชิกสภาเทศบาลสภาเทศบาลมีอำนาจเลือกสมาชิกสภาเทศบาลตั้งเป็นคณะกรรมการสามัญของสภาเทศบาลและมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นหรือมิได้เป็นสมาชิก ตั้งเป็นคณะกรรมการสามัญของเทศบาล เพื่อกระทำการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษา เรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาเทศบาล แล้วรายงานต่อสภาเทศบาล

3. ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญทางการศึกษาเลือกตั้งกรรมการผู้แทนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาใน ก.ค.ศ. จะขอนำรายละเอียดคุณสมบัติและวิธีการได้มาของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ใน ก.ค.ศ. มาเสนอเป็นความรู้สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

4. ผู้แทนชุมชน เป็นผู้ที่ได้รับหน้าที่จากชุมชนให้เป็นผู้แทนชุมชนทำหน้าที่ พัฒนาชุมชน

5. ผู้แทนองค์กรภายในท้องถิ่น การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้อง ทำเท่าที่จำเป็นตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่ต้องเป็นไปเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของ ประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ จะกระทบถึงสาระสำคัญ แห่งหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือนอกเหนือจากที่ กฎหมายบัญญัติไว้มิได้

6. ผู้แทน ผู้ปกครอง เป็นผู้ที่ทำหน้าที่มีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการวางแผน สนับสนุน สื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

7. หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลบุคลากรและการดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เป็นไปตามนโยบาย และแผนงานที่วางไว้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และด้วยความเรียบร้อย เกิดประโยชน์ต่อเด็กมากที่สุด

5.แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สำนักประสานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น (2550, หน้า132-138) กล่าวถึงแนวทางในการจัดกิจกรรมเตรียมประสบการณ์การศึกษาโดยดำเนินการในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ และจิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล

จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย (ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลจึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี
2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
3. มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
4. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
5. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
6. ช่วยเหลือตนเองได้อย่างเหมาะสมกับวัย
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและความเป็นไทย
8. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
9. ใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างเหมาะสม
10. มีความสามารถในการคิดและแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
11. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

คุณลักษณะตามวัย

คุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัย หรือพัฒนาการตามธรรมชาติ เมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้นๆ ขณะเดียวกันจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล คุณลักษณะตามวัยที่สำคัญของเด็กอายุ 3 ปีมีดังนี้

เด็กอายุ 3 ปี

พัฒนาการด้านร่างกาย

กระโดดขึ้น ลงอยู่กับที่ได้
 รับลูกบอลด้วยมือและลำตัว
 เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้
 เขียนรูปวงกลมตามแบบได้
 ใช้กรรไกรมือเดียวได้

พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

แสดงอารมณ์ตามความรู้สึก
 ชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่พอใจและได้คำชม
 กลัวการพลัดพรากจากผู้เลี้ยงดูใกล้ชิดน้อยลง
 พัฒนาการด้านสังคม
 รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง
 ชอบเล่นแบบคู่ขนาน (เล่นของเล่นชนิดเดียวกันแต่ต่างคนต่างเล่น)
 เล่นสมมติได้
 รู้จักรอคอย

พัฒนาการด้านสติปัญญา

สำรวจสิ่งต่างๆ ได้เหมือนกันและต่างกันได้
 บอกชื่อของตนเองได้
 ขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา
 สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้นๆ ได้
 สนใจนิทานและเรื่องราวต่างๆ
 ร้องเพลง ท่องคำกลอน คำคล้องจองง่าย ๆ และแสดงท่าทางเลียนแบบได้
 รู้จักใช้คำถาม “อะไร”
 สร้างผลงานตามความคิดของตนเองอย่างง่าย ๆ
 มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์
 ด้านร่างกาย

มาตรฐานที่ 1 มีร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและสุขนิสัยที่ดี

- ตัวบ่งชี้ 1. มีน้ำหนักส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ
2. มีสุขนิสัยที่ดี

สภาพที่พึงประสงค์

1. น้ำหนักและส่วนสูงได้ตามเกณฑ์อายุ
2. รักษาความสะอาดร่างกายและรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ สนใจ

สนองกับการออกกำลังกาย

มาตรฐานที่ 2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน

- ตัวบ่งชี้ 1. มีความรู้และทักษะในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่
2. มีความรู้และทักษะในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก

ตัวบ่งชี้ 1. มีความรู้และทักษะในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่

1.1 การยืนปีนขึ้นและไต่ลง

1.2 การเดิน

เดินบนกระดานทรงตัว

เดินสลับเท้าขึ้นบันได

เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย

1.3 การวิ่ง

วิ่งและหยุดได้

1.4 การกระโดด

กระโดดพร้อมกันสองขา

กระโดดขาเดียว

1.5 การโยนลูกบอล

1.6 การรับลูกบอล

สภาพที่พึงประสงค์

ปีนเครื่องเล่นสนามได้

เดินบนกระดานทรงตัวโดยใช้แขนช่วยทรงตัว

เดินขึ้นบันไดโดยใช้มือจับราวบันได

เคลื่อนไหวร่างกายตามเพลงได้

วิ่งและหยุดได้

กระโดดพร้อมกันสองขาได้

กระโดดขาเดียวได้

โยนลูกบอลได้

รับลูกบอลด้วยมือได้

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีความรู้และทักษะในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก

2.1 ปั่นโดยใช้อุปกรณ์หรือไม่ใช้อุปกรณ์ประกอบการปั่น

2.2 ร้อยวัสดุ

การร้อยลูกปัด

ดอกไม้

2.3 ตัดกระดาษฉีกปะ

2.4 การต่อบล็อก

2.5 วาดภาพระบายสี ชีต เขียนอิสระตามจินตนาการได้

สภาพที่พึงประสงค์

1. ปั่นและคลึงเป็นเส้นยาว ก้อนกลม หรือแบน
2. ร้อยวัสดุที่มีรูขนาดใหญ่ 1 นิ้ว ต่อกันประมาณ 3-4 ลูก
3. ตัดกระดาษด้วยกรรไกรได้
4. ต่อบล็อกซ้อนกันได้ 5 ชั้นเป็นแนวตั้ง
5. วาดภาพ ชีตเขียนตามจินตนาการได้

ด้านอารมณ์และจิตใจ

มาตรฐานที่ 3 มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข

ตัวบ่งชี้ 1. ร่าเริง สดชื่น แจ่มใส อารมณ์ดี

2. พึงพอใจในตนเองและผู้อื่น

สภาพที่พึงประสงค์

ร่าเริง สดชื่น แจ่มใส อารมณ์ดีเมื่อได้รับคำชมและรางวัล

แสดงท่าทางพอใจเมื่อสามารถทำอะไรได้ด้วยตนเอง

มาตรฐานที่ 4 มีคุณธรรมจริยธรรม และจิตใจที่ดีงาม

ตัวบ่งชี้

1. ช่วยเหลือและแบ่งปัน
2. แสดงความรัก ความเมตตา
3. มีวินัย ซื่อสัตย์ ประหยัด
4. อดทน
5. รับผิดชอบ

สภาพที่พึงประสงค์

1. ช่วยเหลือและแบ่งปันได้บ้างเมื่อมีผู้ขอร้อง
2. แสดงความรักเพื่อนและมีเมตตาต่อสัตว์ ต้นไม้ตามคำแนะนำของครู

บ้าง

3. เก็บของเล่นเข้าที่เมื่อเล่นเสร็จ รักษาของใช้ส่วนตัวได้ โดยต้องเตือน

4. มีความอดทนและรอคอยได้ตามคำเตือนของครู

5. ทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยมีการดูแลช่วยเหลือบ้าง

มาตรฐานที่ 5 ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และ
รักการออกกำลังกาย

ตัวบ่งชี้ 1. ชื่นชมศิลปะและดนตรี

2. เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย รักการออกกำลังกาย

สภาพที่พึงประสงค์

1. เข้าร่วมกิจกรรมศิลปะ ท่องคำคล้องจองและร้องเพลงได้

2. เคลื่อนไหวร่างกายตามเพลงที่ครูแสดง เล่นและออกกำลังกาย

ด้านสังคม

มาตรฐานที่ 6 ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย

ตัวบ่งชี้ 1. รู้จักตนเอง ช่วยเหลือตนเอง

2. ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง

สภาพที่พึงประสงค์

1. บอกชื่อจริงหรือชื่อเล่น เพศของตนเองได้

2. ระมัดระวังตนเองและดูแลให้ปลอดภัยโดยมีผู้อื่นคอยตักเตือน

3. ช่วยเหลือตนเองได้ตามวัย เมื่อประสบปัญหา

4. รับประทานอาหารด้วยตนเองได้

5. ล้างหน้าแปรงฟันได้ด้วยตนเอง

6. ดูแลตนเองในการขับถ่ายและพักผ่อน

7. สวมรองเท้าได้เอง (อาจผิดบ้าง)

มาตรฐานที่ 7 รักธรรมชาติสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและความเป็นไทย

ตัวบ่งชี้

1. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม

2. การมีสัมมาคารวะ และมีมารยาทตามวัฒนธรรมไทย

สภาพที่พึงประสงค์

1. ไม่ทิ้งขว้างหรือทำลายของสาธารณะ หรือธรรมชาติ

2. ทักขยະให้ถูกที่

3. ช่วยกันดูแลต้นไม้

4. มีมารยาทในการไหว้ แสดงความเคารพต่อผู้ใหญ่

5. มีมารยาทในการฟัง และการพูด
6. ใช้วาจาสุภาพไพเราะ เหมาะสมกับวัย
7. มีมารยาทในการรับประทานอาหาร

มาตรฐานที่ 8 อยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข และ ปฏิบัติตนเป็นสมาชิก ที่ดีของสังคมระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

- ตัวบ่งชี้
1. การอยู่ร่วมกันในสังคม การเคารพสิทธิของผู้อื่น
 2. ปฏิบัติตนเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
 3. ปฏิบัติตามข้อตกลงเบื้องต้นในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

สภาพที่พึงประสงค์

1. เล่นและทำกิจกรรมในกลุ่มเพื่อนได้
2. เคารพสิทธิผู้อื่น
3. ปฏิบัติตนเป็นผู้นำ ผู้ตามได้
4. รู้จักเป็นผู้ให้และผู้รับ
5. รับรู้ข้อตกลงเป็นสิ่งที่ต้องยึดถือปฏิบัติร่วมกัน
6. เล่นในกลุ่มเพื่อนได้บ้างแต่เป็นการเลียนแบบคนอื่น

ด้านสติปัญญา

มาตรฐานที่ 9 การใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย

- ตัวบ่งชี้
1. การสื่อสาร
 2. เขียนภาพและสัญลักษณ์ได้

สภาพที่พึงประสงค์

1. สนทนาโต้ตอบเป็นคำได้
2. เขียนหรือขีด เขียน เป็นเส้นหรือภาพเพื่อถ่ายทอดความรู้สึกและความ

ต้องการ

มาตรฐานที่ 10 มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับ

วัย

- ตัวบ่งชี้
1. การคิดเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ
 2. การคิดแก้ปัญหา
 3. จำแนกเปรียบเทียบจัดหมวดหมู่ ความเหมือนความแตกต่าง
 4. เรียงลำดับต่าง ๆ
 5. การนับจำนวน
 6. เข้าใจตำแหน่ง
 7. เข้าใจระยะทาง

8. เข้าใจทิศทาง
9. การเปรียบเทียบเวลาต่าง ๆ
10. การเรียงลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ
11. ฤดูกาล

สภาพที่พึงประสงค์

เกณฑ์

1. บอก / แสดงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ โดยใช้สิ่งที่อยู่ด้วยกันเป็น
2. แก้ปัญหาในการเล่น
3. จำแนก จัดกลุ่มสิ่งของต่าง ๆ ตามสีรูปร่างลักษณะ
4. เรียงลำดับสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างน้อย 3 อย่าง
5. นับเลขเรียงลำดับ 1-10 ได้
6. รู้ค่าและบอกค่าของจำนวน 1-3 ได้
7. รู้ค่าและบอกค่าของจำนวนมากกว่าและน้อยกว่า
8. บอก / แสดงตำแหน่งในนอกได้
9. บอก / แสดงระยะใกล้ ไกล โดยครูชี้แนะ
10. บอก / แสดงทิศทางขึ้น ลง เข้า ออก ได้ตามที่ครูเสนอ
11. บอกเวลากลางวัน กลางคืน ตามภาพที่ครูเสนอได้
12. เรียงลำดับเหตุการณ์ได้ 3 ลำดับตามแบบของครู
13. บอกฤดูกาลต่าง ๆ ได้อย่างง่าย ๆ ตามคำแนะนำของครู

มาตรฐานที่ 11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

ตัวบ่งชี้

1. ความสามารถในด้านศิลปะ และดนตรี
2. การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ
3. ความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์
4. การคิดแก้ปัญหา

สภาพที่พึงประสงค์

1. เข้าร่วมกิจกรรมศิลปะ และเล่นเครื่องดนตรีอย่างง่าย ๆ ได้
2. บอก / แสดงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ได้
3. สร้างงานเช่น เล่าเรื่องราว / นิทานตามแบบของเดิม
4. เขียนภาพนำเสนอปัญหาได้

มาตรฐานที่ 12 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีทักษะในการแสวงหา

ความรู้

- ตัวบ่งชี้ 1. การคิด
2. การใช้ภาษา

ตัวบ่งชี้ 1. การคิด

1.1 ทักษะการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5

1.2 ความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์

สภาพที่พึงประสงค์

1. เก็บข้อมูลที่ได้โดยการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 อย่างได้
2. สร้างงานตามความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการของตนเอง

ตัวบ่งชี้ 2. การใช้ภาษาการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน

สภาพที่พึงประสงค์

1. ฟังนิทานหรือเรื่องราวสั้นๆ โดยมีภาพประกอบและบอกชื่อตัวละคร
2. ฟังและปฏิบัติตามคำสั่งได้
3. สนทนาโต้ตอบซักถามเรื่องราวสั้น ๆ ได้
4. บอกความต้องการขั้นพื้นฐานได้ หิว ร้อน ปวด
5. บอกชื่ออวัยวะของร่างกายและสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวได้
6. พูดคำคล้องจอง ร้องเพลงสั้น ๆ เลียนแบบครูได้
7. มองภาพซึ่งภาพพร้อมกับบอกเสียงตามครู
8. เปิดและทำทำอ่านหนังสือได้
9. ชีต เขียน ตามความพอใจและการบังคับใช้กล้ำมเนื้อเล็ก

สาระที่การเรียนรู้

สาระที่ควรเรียนรู้ 1 เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก

รายละเอียด เด็กควรรู้จักชื่อ นามสกุล รูปร่างหน้าตา รู้จักอวัยวะต่างๆ วิธีระวังรักษาร่างกายให้สะอาด ปลอดภัย รับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะเรียนรู้ที่จะเล่นและทำสิ่งต่างๆด้วยตนเองหรือกับผู้อื่นตลอดจน เรียนรู้ที่จะแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกและแสดงมารยาทที่ดี

สาระย่อย

1. ชื่อครูประจำศูนย์ ครูพี่เลี้ยง ชั้นเรียน
2. ชื่อเล่น ชื่อจริง นามสกุล และสัญลักษณ์
3. การปฏิบัติตนตามกฎของห้องเรียนและศูนย์ฯ
4. การดูแลรักษาความสะอาดร่างกายอย่างง่าย ๆ
5. การเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย
6. การรู้จักออกกำลังกาย

7. รู้จักป้องกันและระมัดระวังอุบัติเหตุ
8. การรับรู้ความรู้สึก
9. การช่วยเหลือตนเองอย่างง่าย ๆ
10. การมีมารยาท

สาระที่ควรเรียนรู้ 2 เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก

รายละเอียด เด็กควรได้มีโอกาส รู้จักและรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัว สถานศึกษาชุมชน รวมทั้งบุคคลต่าง ๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องหรือโอกาสใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์ ในชีวิตประจำวัน

สาระย่อย

1. ลักษณะของบ้าน
2. ความสำคัญ ความหมายของครอบครัว
3. บ้านใกล้เรือนเคียง
4. ชื่อจังหวัด
5. ชื่อศูนย์และที่ตั้ง
6. ชุมชนใกล้เคียง
7. อาชีพในชุมชน

สาระที่ควรเรียนรู้ 3 เรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติรอบตัว

รายละเอียด เด็กควรได้เรียนรู้ สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของโลกที่แวดล้อมตามธรรมชาติ เช่น ฤดูกาล กลางวัน กลางคืน

สาระย่อย

1. สิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต
2. ฤดูกาล
3. กลางวัน กลางคืน
4. ชนิดของสัตว์
5. ชื่อ รูปร่าง ลักษณะของนก
6. ชื่อของต้นไม้
7. ชนิดของดอกไม้
8. รูปร่าง ลักษณะของผีเสื้อ
9. มด
10. ผลไม้
11. ข้าว
12. โลก

สาระที่ควรเรียนรู้ 4 เรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก

รายละเอียด เด็กควรที่จะได้รู้จัก สี ขนาด รูปทรง รูปร่าง น้ำหนัก ผิวสัมผัสของสิ่งต่าง ๆ รอบตัวสิ่งของเครื่องใช้ยานพาหนะและการสื่อสารต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน

สาระย่อย

1. สี ชื่อสี ชนิดของสี
2. การคมนาคม ชื่อของยานพาหนะแต่ละประเภท
3. การสื่อสาร ชื่อเครื่องมือการสื่อสาร รูปร่าง ลักษณะ
4. สิ่งของเครื่องใช้ แยกชนิดสิ่งของเครื่องใช้ภายในห้องต่าง ๆ ได้
5. รูปทรงเรขาคณิต การเรียงลำดับ การจำแนก การเปรียบเทียบ
6. วิทยาศาสตร์น่ารู้ แสง เสียง แม่เหล็ก แวนชยาย

ประสบการณ์สำคัญ

ด้านร่างกาย

1. การเคลื่อนไหวอยู่กับที่และการเคลื่อนไหวเคลื่อนที่
2. การเคลื่อนไหวพร้อมอุปกรณ์
3. การเล่นเครื่องเล่นสนาม
4. การเล่นเครื่องเล่นสัมผัส
5. การเขียนภาพและการเล่นกับสี
6. การปั้นและการประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ
7. การปฏิบัติตนตามสุขอนามัย
8. การรักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น

ด้านอารมณ์และจิตใจ

การแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรีง่าย ๆ เช่น เครื่องดนตรี

ประเภทเคาะ ประเภทตี ฯลฯ

1. การร้องเพลง
2. การชื่นชมและสร้างสรรค์สิ่งที่สวยงาม
3. การแสดงออกอย่างสนุกสนานกับเรื่องสนุก ตลกขบขัน และ

เรื่องราวเหตุการณ์ที่สนุกต่าง ๆ

4. การเล่นอิสระ
5. การเล่นรายบุคคล เป็นกลุ่ม
6. การเล่นในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

ด้านสังคม

- ผู้อื่น
1. การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง
 2. การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น
 3. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความเคารพความคิดเห็น
- ไทย
4. การแก้ปัญหาในการเล่น
 5. การปฏิบัติตามวัฒนธรรมตามท้องถิ่นอาศัยอยู่และความเป็น
- ด้านสติปัญญา
- กลิ่น
1. การรู้จักสิ่งต่าง ๆ ด้วยการฟัง การมอง การสัมผัส ชิมรส ดม
- หรือสถานที่จริง
2. การเชื่อมโยงภาพ ภาพถ่าย และรูปแบบต่างๆ กับสิ่งของ
 3. การรับรู้และแสดงความรู้สึกผ่านสื่อ วัสดุของเล่นและผลงาน
 4. การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านสื่อ วัสดุ
 5. การพูดกับผู้อื่นเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเองหรือเล่าเรื่อง
- เกี่ยวกับตนเอง
6. การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของเหตุการณ์และความสัมพันธ์ของ
- เรื่องราวที่สนใจ
7. การอธิบายในเรื่องตำแหน่งของสิ่งของต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน
 8. การสำรวจและอธิบายความเหมือนและความแตกต่าง
 9. การจับคู่ การจำแนก การจัดกลุ่ม

กำหนดเวลาเรียน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดการศึกษาให้กับเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยกำหนดเวลาเรียนสำหรับเด็กปฐมวัย จะขึ้นอยู่กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละแห่ง ส่วนใหญ่จะจัด 2 ภาคเรียน 1 ปีการศึกษาหรือ 200 วัน/ปีการศึกษา ในแต่ละวันจะใช้เวลา 5- 6 ชั่วโมง โดยประมาณตารางกำหนดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

กิจกรรม	40 สัปดาห์ / ปี มีปิดภาคเรียน	52 สัปดาห์ / ปี ไม่มีปิดภาคเรียน
1. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ	66 ชั่วโมง / ปี	86 ชั่วโมง / ปี
2. กิจกรรมเสริมประสบการณ์ / กิจกรรมในวงกลม	100 ชั่วโมง / ปี	130 ชั่วโมง / ปี
3. กิจกรรมสร้างสรรค์	66 ชั่วโมง / ปี	86 ชั่วโมง / ปี
4. กิจกรรมเสรี / เล่นตามศูนย์	100 ชั่วโมง / ปี	130 ชั่วโมง / ปี
5. กิจกรรมกลางแจ้ง	66 ชั่วโมง / ปี	86 ชั่วโมง / ปี
6. เกมการศึกษา	50 ชั่วโมง / ปี	65 ชั่วโมง / ปี

6. การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

6.1 ความหมายของการดำเนินงาน

ศุภศักดิ์ พงษ์อนันต์, อารยา เจริญกุล, และวีณา โฆษิตสรังคกุล (2541, หน้า 4) กล่าวถึงความหมายของการดำเนินงานว่า กิจกรรมหรืองานต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องมีการปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ กิจกรรมทุกกิจกรรมที่ต้องทำควรแยกแยะให้ชัดเจน กำหนดผู้รับผิดชอบและเวลาที่เริ่มต้นและสิ้นสุดของแต่ละกิจกรรม รวมทั้งพิจารณาถึงข้อได้เปรียบและข้อเสียเปรียบที่มีในการดำเนินงานตามแผนด้วย

ณัฐพันธ์ เขจรนันท์, และคนอื่น ๆ (2545, หน้า 8) กล่าวว่า การดำเนินงานเป็นกระบวนการเพิ่มมูลค่าให้กับวัตถุดิบ และปัจจัยนำเข้าเพื่อแปรรูปให้เป็นผลลัพธ์ โดยการเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการผลิตและปรับปรุงคุณภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน และความพอใจของลูกค้า

สมศักดิ์ แย้มนุ่น (2548, หน้า 22) ได้กล่าวถึงความหมายของการดำเนินงานว่า กิจกรรมหรืองานซึ่งจะต้องดำเนินการให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์ เริ่มตั้งแต่ระยะเตรียมโครงการ จะรวบรวมกิจกรรมทุกอย่างไว้แล้วนำมาจัดลำดับว่าควรทำสิ่งใดก่อน – หลัง หรือปฏิบัติพร้อม ๆ กัน แล้วเขียนไว้ตามลำดับจนถึงขั้นตอนสุดท้าย

กิตติพงศ์ วิเวกานนท์, และคนอื่น ๆ (2549, คำนำ) ได้กล่าวถึงการดำเนินงานว่า เป็นสิ่งสำคัญที่ใช้ในการแปรเปลี่ยนลักษณะทางกายภาพให้กับผลิตภัณฑ์และบริการ เพื่อให้ตอบสนองความต้องการตามที่กำหนดไว้

เกียรติศักดิ์ จันทร์แดง (2549, หน้า 14) กล่าวว่า การดำเนินงานเป็นกระบวนการภายในองค์กรที่ใช้ปัจจัยนำเข้า เช่น คน เงินทุน หรือวัตถุดิบ และรูปแบบปัจจัยนำเข้าเหล่านั้นให้กลายเป็นปัจจัยนำออก อันได้แก่สินค้าและบริการ

จินตนาญ ไพโรสพันธ์, และคนอื่น ๆ (2549, หน้า 3) ได้สรุปความหมายของการดำเนินงานว่า เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างมูลค่าในรูปของสินค้าและบริการ โดยอาศัยกระบวนการแปรรูปหรือแปรสภาพปัจจัยนำเข้าให้ออกมาเป็นปัจจัยนำออก

สรุปว่า การดำเนินงานหมายถึง กิจกรรมหรืองานต่าง ๆ ที่ต้องการปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่องค์กรได้กำหนดโดยอาศัยกระบวนการที่เป็นระบบ

6.2 มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

กระทรวงสาธารณสุข (2547, หน้า 5-8) กล่าวถึงความสำคัญของเด็กปฐมวัยเพราะเป็นระยะสำคัญของการเจริญเติบโตและการเรียนรู้ตลอดจนการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทุกด้านของเด็กจึงมีนโยบายสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นศูนย์เด็กเล็กน่ายู่เพื่อเป็นการยกระดับพื้นฐานคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ของเด็กปฐมวัยในศูนย์เด็กเล็กทุกคน ให้สามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีอาศัยในศูนย์เด็กเล็กน่ายู่ได้อย่างเท่าเทียมกัน กรมอนามัยได้กำหนดมาตรฐานในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน่ายู่จำนวน 5 ด้านคือ 1) ด้านสังคม ควรเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ 1 กลุ่มบุคคลเกี่ยวข้องกันได้แก่ เจ้าหน้าที่ทุกระดับ ผู้ปกครอง เด็ก ในศูนย์ได้รับการปลูกฝังการศึกษาในรูปแบบต่างๆ ตามความเหมาะสม มีการบริการด้านสุขภาพ มีความปลอดภัยในการอยู่อาศัย การเรียนรู้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาศูนย์เด็กได้รับสิทธิคุ้มครองทั้งตัวเด็กและเจ้าหน้าที่ทุกคน 2) ด้านเศรษฐกิจ มีบรรยากาศที่ดีของการระดมทุนจากแหล่งทุนต่างๆ ในชุมชนเพื่อพัฒนาศูนย์เด็ก รวมถึงเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ 3) ด้านกายภาพ ได้แก่ การคมนาคมสะดวก สาธารณูปโภคเข้าถึง ตัวอาคารมั่นคง แข็งแรง บริเวณภายนอก และบริเวณภายในศูนย์มีการจัดระเบียบและใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างเหมาะสม มีการบริการโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นและทันต่อความต้องการ เช่น มีห้องครัว ที่รับประทานอาหาร ห้องน้ำ ห้องส้วม ที่รองรับขยะ ถูกสุขลักษณะ และเพียงพอ มีพื้นที่และอาณาบริเวณที่เป็นพื้นที่สีเขียว เพื่อให้เด็กได้วิ่งเล่นออกกำลังกาย มีสื่อ อุปกรณ์ ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กอย่างเหมาะสม 4) ด้านสิ่งแวดล้อม ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ห่างจากแหล่งมลพิษต่างๆ ภายในอาคารมีแสงสว่างเพียงพอ และมีการระบายอากาศดี มีการจัดการด้านสุขาภิบาลอาหารและน้ำอย่างถูกสุขลักษณะ 5) ด้านการบริหารและการจัดการ มีความโปร่งใสและยุติธรรม มีประสิทธิภาพมุ่งให้เด็กได้รับประโยชน์สูงสุด ผู้เกี่ยวข้อง ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกขั้นตอน

กรมควบคุมโรค (2555, หน้า 3) กล่าวถึงการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปลอดโรค โดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐานในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กปลอดโรค 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านบริหารจัดการภายในศูนย์พัฒนา

เด็กเล็ก เป็นการส่งเสริมให้มีนโยบายและแนวทางในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครูและผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนองค์กรที่เกี่ยวข้องเช่น กระทรวงสาธารณสุข เพื่อให้เกิดการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เป็นรูปธรรม ยั่งยืน และต่อเนื่อง 2) ด้านบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นการจัดหาและเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เพียงพอต่อการดูแลเด็ก ครูและผู้ดูแลเด็กมีสุขภาพและความรู้ที่ดีเหมาะสม ตลอดจนมีกระบวนการและวิธีดำเนินงานในการส่งเสริมสุขภาพของร่างกายและสมองที่ดี มีการตรวจและคัดกรองสุขภาพแยกเด็กที่ป่วยออก มีการป้องกันการเจ็บป่วยและการบาดเจ็บ การเกิดโรคระบาดภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กรวมทั้งการดูแลเบื้องต้นที่ถูกต้องเหมาะสม 3) ด้านอาคารสถานที่ สุขาภิบาล และอนามัยสิ่งแวดล้อม เป็นการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีความสะอาด สะดวก ปลอดภัย ของอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องเรือน และของเล่นต่างๆ ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึงมีการจัดระบบสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อม เช่น ห้องน้ำ ห้องส้วม จุดล้างมือ และสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอต่อความต้องการ เพื่อส่งเสริมพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องและเหมาะสมกับเด็ก มีการจัดบริการและตรวจคุณภาพอาหาร นม และน้ำดื่มที่สะอาดปลอดภัย 4) ด้านวัสดุอุปกรณ์ในการดูแลป้องกันควบคุมโรค เป็นการพิจารณาถึงการจัดหาและจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ หรือเครื่องอำนวยความสะดวก และน้ำยาทำความสะอาดต่างๆ ในการดูแลความสะอาดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึงมีเวชภัณฑ์ และยาที่จำเป็นต่อการดูแลรักษาสุขภาพเบื้องต้น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2549, หน้า 1) ได้เล็งเห็นความสำคัญ ในการจัดทำ มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็ก ได้อย่างมีคุณภาพ และเหมาะสม กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้น เพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 4 ด้าน คือ 1) ด้านบุคลากร เป็นการกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านบุคลากร และการบริหารจัดการเช่น คุณสมบัติและบทบาทหน้าที่ของบุคลากร ไม่ว่าจะเป็น ผู้บริหาร หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร ตลอดจนผู้ทำความสะอาดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นต้น 2) ด้านสถานที่ เป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ดังนี้ ด้านอาคารสถานที่ เป็นการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับพื้นที่ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่ตั้ง จำนวนชั้นของอาคาร ทางเข้า ทางออก สิ่งแวดล้อม เป็นการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกตัวอาคาร เช่น แสงสว่าง เสียง การถ่ายเทอากาศ สภาพพื้นที่ภายในอาคาร รั้ว สภาพแวดล้อมและมลภาวะ ความปลอดภัย เป็นการกำหนดมาตรฐานที่เกี่ยวกับความปลอดภัย

เช่นการกำหนดมาตรการการป้องกันความปลอดภัย และมาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน 3) ด้านวิชาการ เป็นการกำหนดมาตรฐานด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 12 ประการ คุณลักษณะตามวัย ด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา การจัดประสบการณ์ การจัดกิจกรรมประจำวัน 4) ด้านการมีส่วนร่วม เป็นการกำหนดมาตรฐาน การมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากชุมชน เช่น การประชุมชี้แจง ให้ทราบถึงประโยชน์และความจำเป็นของการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์ในท้องถิ่น เป็นต้น

7. ขอบข่ายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ขอบข่ายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประกอบด้วย เด็ก ผู้ดูแลเด็ก คณะกรรมการพัฒนาศูนย์ อาคาร/ สถานที่/ สนามเด็กเล่น การจัดกิจกรรมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครององค์กรชุมชนและประชาชน ซึ่งมีผู้กล่าวถึง ดังนี้

กรมการพัฒนาชุมชน (2542, หน้า 24) กล่าวถึง องค์ประกอบในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กว่ามีองค์ประกอบ ดังนี้

1. อาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต้องมีพื้นที่ที่เหมาะสมกับจำนวนเด็ก คือ 2 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน และมีความปลอดภัย

2. จำนวนเด็ก เด็กอายุ 3-6 ปี ไม่น้อยกว่า 20 คน

3. ผู้ดูแลเด็ก (ใหม่) ควรมีคุณสมบัติตามที่กรมการพัฒนาชุมชนกำหนด กล่าวคือ

3.1 อายุระหว่าง 15-45 ปี

3.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาก่อนไม่น้อยกว่า 1 ปี

3.3 มีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง และไม่โรคติดต่อที่ร้ายแรง

3.4 มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือหมู่บ้านที่ใกล้เคียง

3.5 มีลักษณะเป็นผู้นำ เสียสละ สุภาพอ่อนโยน รักเด็ก และมีความรับผิดชอบในหน้าที่

3.6 มีความสมัครใจเข้ารับการฝึกอบรมเป็นผู้ดูแลเด็กเล็ก

ประพันธ์ ทองสีด้า (2546, หน้า 18-22) กล่าวถึงขอบข่ายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. เด็ก

1.1 เด็กที่จะเข้ามาได้รับการเลี้ยงดูใน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) ควรจะมีอายุระหว่าง 3 – 6 ปี และควรมีจำนวนอย่างน้อยประมาณ 15 คน จึงจะสามารถจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้

1.2 เด็กที่จะเข้ารับการอบรมเลี้ยงดู ต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรืออยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) ที่เด็กสามารถเดินทางไป – กลับเองได้ โดยมีพ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นผู้รับผิดชอบ

1.3 พ่อแม่ ผู้ปกครองสมัครใจที่จะให้มารับ การเลี้ยงดูใน ศพด.

1.4 คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (กพด.) และ ผู้ดูแลเด็ก (ผดด.) ได้พิจารณาคัดเลือกให้ได้เข้ารับการเลี้ยงดูใน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.)

2. ผู้ดูแลเด็ก (ผดด.) คือ ผู้ที่ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งจะต้องอยู่ใกล้ชิดกับเด็กออกจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ฉะนั้นจึงต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติและบุคลิกลักษณะที่เป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก

3. คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (กพด.) คณะกรรมการพัฒนาเด็ก หมายถึง องค์กรของประชาชนที่ทำหน้าที่บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งคัดเลือกมาจากผู้ที่สนใจและมีความสามารถ โดยให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดำบลจัดประชุมผู้ปกครอง และประชาชนในหมู่บ้านในเขตพื้นที่บริการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ผู้มาประชุมร่วมกันคัดเลือกด้วยวิธีเปิดเผย จำนวนไม่น้อยกว่า 5 คน ดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี

4. อาคาร/สถานที่ มีข้อควรคำนึงถึงอาคารสถานที่ประ 2 ประการ ดังนี้

4.1 สถานที่จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรจะมีบริเวณกว้างขวางพอเหมาะกับจำนวนเด็ก มีรั้วรอบขอบชิด มีความปลอดภัย มีความร่มรื่นคล้ายบ้าน เพื่อให้เด็กเกิดความอบอุ่นใจไม่ว่าเหว่ ขณะเดียวกันก็ให้เด็กเป็นอิสระ ซึ่งจะเป็นผลต่อความเจริญเติบโตของเด็กทั้งร่างกายและจิตใจ

4.2 ขนาดของอาคารควรมีขนาดที่พอเหมาะกับจำนวนเด็ก สัดส่วนพื้นที่อย่างน้อย 2 ตารางเมตรต่อเด็ก 1 คน มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก

5. การจัดกิจกรรมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย 1) การอบรมเลี้ยงดูเด็ก 2) การจัดกิจกรรมประจำวัน 3) การจัดอาหารสำหรับเด็ก และ 4) การเล่นของเด็ก

6. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง องค์กรชุมชน และประชาชนในชุมชนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นชุมชนที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นตามแนวความคิดการพัฒนาชุมชน ซึ่งการดำเนินงานต้องการการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ ผู้ปกครองเด็กและองค์กรต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน คือ 1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและประชาชน และ 2) การมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชน

สุชาติ สมสวนจิต (2547, หน้า 16) กล่าวถึง ขอบข่ายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กว่าประกอบด้วย 1) เด็ก 2) ผู้ดูแลเด็ก 3) คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4) อาคาร/ สถานที่/ สนามเด็กเล่น 5) การจัดกิจกรรมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ 6) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง องค์กรชุมชนและประชาชน

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2549, หน้า 1 – 5) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้เล็งเห็นความสำคัญในการจัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็กได้อย่างมีคุณภาพ และเหมาะสม ซึ่งจะเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติ ในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต่อไป สำหรับมาตรฐานดังกล่าว ได้รวบรวม และจัดทำขึ้นจำแนกออกเป็นมาตรฐานการดำเนินงาน 5 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านบุคลากร และการบริหารจัดการ

เป็นการกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านบุคลากร และการบริหารจัดการ เช่น คุณสมบัติและบทบาทหน้าที่ของบุคลากรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร ตลอดจนผู้ทำความสะอาดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นต้น

2. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

เป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ดังนี้

2.1 ด้านอาคารสถานที่ เป็นการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับพื้นที่ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ตั้ง จำนวนชั้นของอาคาร ทางเข้า - ออก และประตูหน้าต่าง ตลอดจนพื้นที่ใช้สอยอื่นๆ เป็นต้น

2.2 สิ่งแวดล้อม เป็นการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกตัวอาคาร เช่น แสงสว่าง เสียง การถ่ายเทอากาศ สภาพพื้นที่ภายในอาคาร วัสดุสภาพแวดล้อมและมลภาวะ เป็นต้น

2.3 ด้านความปลอดภัย เป็นการกำหนดมาตรฐานที่เกี่ยวกับความปลอดภัย เช่น การกำหนดมาตรการป้องกันความปลอดภัย และมาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นต้น

3. ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร

เป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ได้แก่ คุณลักษณะของเด็กที่พึงประสงค์

12 ประการ คุณลักษณะตามวัย (ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา) การจัดประสบการณ์ ตลอดจนการจัดกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็ก เป็นต้น

4. ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน

เป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน เช่น การประชุมชี้แจงให้ราษฎรในชุมชนทราบถึงประโยชน์และความจำเป็นของการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์การจัดให้มีกองทุนส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงาน ตลอดจนการติดตามและประเมินผลรวมถึงการเข้ามามีส่วนร่วมจากชุมชน หรือประชาคมในท้องถิ่น เป็นต้น

5. ด้านธุรการ การเงินและพัสดุ

- งานพัสดุ เป็นการจัดทำ จัดซื้อ จัดหาและจำหน่ายทะเบียนพัสดุ รวมทั้งเสนอความต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ

- งานธุรการ และสารบรรณ ได้แก่ การจัดทำข้อมูลสถิติ จัดทำทะเบียนหนังสือรับ - ส่ง การควบคุมและจัดเก็บเอกสาร การจัดทำประกาศและคำสั่ง การจัดทำทะเบียนนักเรียน การรับสมัครนักเรียน

- งานการเงิน ได้แก่ การจัดทำงบประมาณ การทำบัญชีการเงิน การเบิกจ่ายเงิน ซึ่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะถือปฏิบัติเกี่ยวกับรายรับ - จ่ายตามระเบียบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2549, หน้า 1-5) กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการเพื่อพัฒนาเด็กได้อย่างมีคุณภาพและเหมาะสม ซึ่งเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการเพื่อพัฒนาเด็กได้อย่างมีคุณภาพและเหมาะสม ซึ่งเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านบุคลากร และการบริหารจัดการ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน ดังนี้

1. ด้านบุคลากร และการบริหารจัดการ

1.1 ความหมายของด้านบุคลากร และการบริหารจัดการ

มีผู้ให้ความหมายของบุคลากรไว้ดังนี้

ณัฐพันธ์ เขจรนนท์ (2542, หน้า 3) กล่าวถึงความหมายของบุคลากรว่า กระบวนการที่ผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับงานบุคลากรหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรขององค์กร

ร่วมกันใช้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการสรรหา คัดเลือก และบรรจุบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมให้เข้าปฏิบัติงานในองค์กร พร้อมทั้งดำเนินการ คุ้มครองรักษาและพัฒนาให้บุคลากรขององค์กรมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่เหมาะสม ตลอดจนเสริมสร้างหลักประกันให้แก่สมาชิกที่ต้องพ้นจากการร่วมงานขององค์กรให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขในอนาคต

รัศมี ตันเจริญ (2542, หน้า 85) ได้ให้ความหมายของบุคลากรว่า เป็นตำแหน่งในการสรรหาคนที่มีความรู้ความสามารถตรงตามความต้องการของหน่วยงาน และพยายามส่งเสริมให้คนเหล่านั้นใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงานและอยู่ในหน่วยงานนานที่สุดเท่าที่หน่วยงานต้องการ

อภิษณีย์ ยาชมพู (2546, หน้า 29) กล่าวว่า บุคลากร หมายถึง ตำแหน่งงานที่เกี่ยวกับการแสวงหา การพัฒนา และธำรงไว้ซึ่งพนักงานที่มีความสามารถในวิถีทางที่จะทำให้การปฏิบัติภาระหน้าที่ ตามจุดหมายของหน่วยงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2546, หน้า 629) ได้ให้ความหมายของบุคลากรว่า หมายถึง ตำแหน่งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล

จึงสรุปได้ว่า บุคลากร หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงาน เพื่อให้การทำงานของหน่วยงานบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพ

ส่วนการบริหารจัดการมีความหมายดังนี้

มัลลิกา ตันสอน (2544, หน้า 9) กล่าวถึงความหมายของการบริหารจัดการว่า กระบวนการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยการสั่งการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น

ปราณี กองทิพย์ (2546, หน้า 2) กล่าวว่า การบริหารจัดการ คือ กระบวนการใช้ศาสตร์และศิลป์ของผู้นำเพื่อตัดสินใจใช้ทรัพยากรทั้งหมดให้เหมาะสมกับการดำเนินงาน จนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วิรัช สงวนวงศ์วาน (2546, หน้า 2) กล่าวว่า การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการในการประสานงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประสิทธิภาพวัดจากทรัพยากรที่ใช้กับผลผลิตที่ได้ ถ้าผลผลิตมากโดยใช้ทรัพยากรน้อย หรือประหยัดที่สุด ก็ถือว่ามีประสิทธิภาพ ส่วนประสิทธิผลวัดจากความสามารถในการบรรลุเป้าหมายขององค์กรซึ่งมักใช้เวลายาว บางครั้งการปฏิบัติงานอาจมีประสิทธิภาพ แต่ไม่มีประสิทธิผล หากองค์กรใดสามารถบรรลุทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลแสดงว่าองค์กรนั้นมีประสิทธิภาพสูง

จันทร์เพ็ญ กลับดี (2547, หน้า 56) ได้ให้ความหมายของการบริหารจัดการว่าเป็นกระบวนการมุ่งสู่เป้าหมายขององค์การจากการทำงานร่วมกัน โดยใช้บุคคลและทรัพยากรบริหารที่เหมาะสม

จุมพล หนิมพานิช (2548, หน้า 10) ได้ให้ความหมายของการบริหารจัดการ (management) ว่า การบริหารจัดการ หมายถึงกระบวนการ กิจกรรม หรือการศึกษา การทำงาน บรรลุผล โดยมีหลักประกันว่ากิจกรรมนั้น ๆ จะได้รับการดำเนินการ หรือการปฏิบัติการในลักษณะที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่พึงปรารถนาสัมฤทธิ์ผล โดยมีการใช้ความพยายามร่วมกันของบุคคล รวมทั้งกลุ่มของบุคคลภายในองค์กร ที่ในเบื้องต้นมีความเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการองค์การนั้น ๆ

สโตนเนอร์ (Stoner, 1978, p.8) กล่าวว่า การบริหารจัดการ คือ กระบวนการของการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ และการควบคุมความพยายามของสมาชิกในองค์การ และการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์การกำหนดไว้

เฮอร์เชย์, แบลนชาร์ด, และจอห์นสัน (Hershey, Blanchard, & Johnson, 2001, p.12) ได้ให้ความหมายของการบริหารจัดการว่า เป็นกระบวนการทำงานร่วมกับบุคคลและกลุ่มบุคคลซึ่งพร้อมด้วยปัจจัยทางการบริหาร ได้แก่ เครื่องมือต่าง ๆ งบประมาณและเทคโนโลยี เพื่อที่จะนำองค์การไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย

ดังนั้น การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการขององค์การ โดยใช้บุคลากร และทรัพยากร ที่สามารถทำให้งานบรรลุผลและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น บุคลากร และการบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับบุคลากร และกระบวนการต่าง ๆ ในหน่วยงาน เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นไปอย่างเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.2 ความสำคัญของด้านบุคลากร และการบริหารจัดการ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2540, หน้า 7) กล่าวว่า บุคลากรเป็นปัจจัยที่สำคัญของการบริหารโดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารการศึกษา ในกระบวนการบริหาร จึงได้กำหนดให้การบริหารงานด้านบุคลากร และการบริหารจัดการ เป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหาร ทั้งนี้เพื่อให้หน่วยงานสามารถดึงดูดและบำรุงรักษาคนดี มีความรู้ความสามารถไว้ในหน่วยงานให้มากที่สุดและนานที่สุดเท่าที่หน่วยงานต้องการ การจะทำเช่นนี้ได้ หน่วยงานจะต้องมีการบริหารงานบุคลากรที่ดีเป็นส่วนสำคัญในการบริหารงาน

พยอม วงศ์สารศรี (2542, หน้า 5) กล่าวถึงความสำคัญของบุคลากร และการบริหารจัดการ มีความสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ช่วยพัฒนาองค์การให้มีความเจริญเติบโต เพราะการบริหารงานบุคลากรเป็นสื่อกลางในการทำงานในองค์การ เมื่อองค์การได้บุคคลที่มี

คุณสมบัติดังกล่าวย่อมทำให้องค์กรเจริญเติบโตและพัฒนายิ่งขึ้น 2) ช่วยให้ผู้คนที่ปฏิบัติงานในองค์กรมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เกิดความจงรักภักดีต่อองค์กรที่ปฏิบัติงาน 3) ช่วยเสริมสร้างความมั่นคงแก่สังคมและประเทศชาติ ถ้าการบริหารงานบุคลากรดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ย่อมไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างองค์กรและผู้ปฏิบัติงานทำให้สภาพสังคมโดยรวมมีความสุข

ธงชัย สันติวงษ์ (2546, หน้า 9) กล่าวถึงความสำคัญของบุคลากร และการบริหารจัดการว่า การบริหารบุคลากรเป็นหน้าที่ที่สำคัญของการบริหาร และยังเป็นรากฐานที่เกี่ยวข้องไปในงานทุกด้านขององค์กร ซึ่งย่อมถือว่า การบริหารงานบุคลากรไม่ควรจะเป็นเพียงการบริหารเกี่ยวกับคนของหัวหน้างาน หรือไม่ ควรเป็นเพียงงานด้านบุคลากรที่มอบหมาย ให้เป็นความรับผิดชอบของแผนกใดแผนกหนึ่งเท่านั้น

วิชัย โสสุวรรณจินดา (2546, หน้า 2) กล่าวถึง ความสำคัญของงานบุคลากร และการบริหารจัดการว่า การบริหารงานบุคลากรที่ดีจะช่วยให้องค์กรมั่นคง และเจริญเติบโต ซึ่งเป็นผลจากการได้บุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเข้ามาทำงานกับองค์กร มีขวัญและกำลังใจที่ดี เกิดความจงรักภักดีในองค์กร และลดความขัดแย้งระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับองค์กร ส่งผลให้ส่วนรวมมีความสุข

อนิวัช แก้วจำนง (2550, หน้า 91) กล่าวถึง ความสำคัญของงานบุคลากร และการบริหารจัดการว่า การบริหารที่จะทำให้บุคคลสองฝ่ายในหน่วยงาน คือฝ่ายบริหาร และฝ่ายปฏิบัติ เกิดความเข้าใจในหน้าที่ บทบาท และความสัมพันธ์ของงานจนมีแนวคิดที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยยึดความเจริญก้าวหน้าของหน่วยงาน

วรรัตน์ เขียวไพรี (2553, หน้า 65) กล่าวถึง ความสำคัญของงานบุคลากร และการบริหารจัดการว่า ช่วยให้นักงานในองค์กรได้ค้นพบศักยภาพของตนเอง และได้พัฒนาตนเองให้มีความสามารถเชิงสมรรถนะในการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ มีความผาสุก และความพึงพอใจในงาน เกิดความก้าวหน้า สามารถทำงานที่ให้ผลการดำเนินการที่ดีมีประสิทธิภาพ

จากที่ได้กล่าวมาพอสรุปได้ว่า บุคลากรเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการบริหารงานทุกประเภท ในกระบวนการบริหารจึงได้กำหนดให้การบริหารงานบุคคลเป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหาร ทั้งนี้เพื่อให้หน่วยงานสามารถดึงดูด และบำรุงรักษาคนดีมีความรู้ความสามารถในหน่วยงานให้มากที่สุดและนานที่สุดเท่าที่หน่วยงานต้องการ

1.3 ขอบข่ายของด้านบุคลากร และการบริหารจัดการ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2549, หน้า 3) ได้กำหนดขอบข่ายด้านบุคลากร และการบริหารจัดการไว้ ดังนี้

1. ด้านคุณสมบัติ

1.1 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ นายกรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีการบริหารส่วนตำบล ปลัดเทศบาล ปลัดองค์กรบริหารส่วนตำบล รวมถึงผู้บริหารการศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการกอง หัวหน้ากองการศึกษา หัวหน้าส่วนการศึกษา ควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

1.1.1 มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญในการดำเนินงานด้านการให้การศึกษา และพัฒนาการเด็กเล็ก

1.1.2 มีนโยบายแผนและงบประมาณเพื่อการดำเนินงานที่ชัดเจนในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กให้มีคุณภาพ

1.2 บุคลากรซึ่งทำหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร และผู้ทำความสะอาด ควรมีคุณสมบัติที่สำคัญดังนี้

1.2.1 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2551, หน้า 34-36) มีสถานภาพเป็นพนักงานจ้างตามภารกิจ (ปฏิบัติหน้าที่ครูอัตราจ้าง) ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1) มีประสบการณ์ในการทำงานดูแลพัฒนาเด็กปฐมวัยมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี และมีหนังสือรับรองการปฏิบัติงานจากนายจ้าง หรือหน่วยงานซึ่งระบุถึงลักษณะงานและระยะเวลาที่ได้ปฏิบัติงาน

2) จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปทางการศึกษา สาขาวิชาเอกปฐมวัย หรืออนุบาลศึกษา มีใบประกอบวิชาชีพครู

3) ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรฐานทั่วไปที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนด

1.2.2 ผู้ดูแลเด็ก มีสถานภาพเป็นพนักงานจ้างตามภารกิจ (ปฏิบัติหน้าที่ผู้ดูแลเด็ก) ตามหนังสือสั่งการกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่ มท 0893.4/ ว 411 ลงวันที่ 2 มีนาคม 2550 ระบุว่า ผู้ดูแลเด็ก ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

1) มีคุณวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือเทียบเท่าขึ้นไป

2) ต้องมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรฐานทั่วไปที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนด

1.2.3 ผู้ประกอบอาหาร มีสถานภาพเป็นพนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

1) มีคุณวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าภาคบังคับ

2) มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรฐานทั่วไปที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนด

3) เป็นผู้มีความรู้เรื่องโภชนาการและอาหารเป็นอย่างดี

1.2.4 ผู้ทำความสะอาด มีสถานภาพเป็นพนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

1) มีคุณวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าภาคบังคับ

2) มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรฐานทั่วไป

ที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนด

2. ด้านบทบาทหน้าที่

กรรมการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2549, หน้า 5-13) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรดังนี้

2.1 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผู้บริหารการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

2.1.1 สำรวจความต้องการของชุมชนการจัดตั้ง และดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.1.2 กำหนดโครงสร้างการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามความพร้อม

2.1.3 จัดทำแผนงานโครงการ และงบประมาณการจัดตั้ง และสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมทั้งจัดทำข้อมติขอความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น

2.1.4 จัดทำประกาศจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.1.5 จัดทำระเบียบ หรือข้อบังคับว่าด้วยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.1.6 กำหนดแผนปฏิบัติการและงบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกด้านอย่างต่อเนื่อง

2.1.7 ควบคุม กำกับดูแลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการ

2.2 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบดูแลบุคลากรและการดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เป็นไปตามนโยบายและแผนงานที่วางไว้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และด้วยความเรียบร้อย เกิดประโยชน์ต่อเด็กมากที่สุด

2.3 ผู้ดูแลเด็ก ควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

2.3.1 ปฏิบัติหน้าที่ตามกิจวัตรของเด็ก เพื่อให้เด็กมีความเจริญเติบโตมีพัฒนาการทุกด้านตามวัย

2.3.2 ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในลักษณะบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ กล่าวคือ ให้เด็กได้พัฒนาด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และจริยธรรมไปพร้อม ๆ กัน โดยให้โอกาสเด็กเรียนรู้จากสิ่งของ และผู้คนที่อยู่รอบข้าง ซึ่งเด็กจะได้เรียนรู้โดยประสาทสัมผัสทั้งห้า การเคลื่อนไหว การเล่น และการลงมือทำ ดังนั้น ผู้ดูแลเด็กจะต้องส่งเสริมให้โอกาสเด็กได้พัฒนาอย่างเต็มที่ รวมทั้งการปฏิสัมพันธ์กับเด็กด้วยคำพูด และกิริยาท่าทางที่นุ่มนวล อ่อนโยน แสดงความรักความอบอุ่นต่อเด็ก

2.3.3 สังเกต และบันทึกความเจริญเติบโต พฤติกรรม พัฒนาการต่าง ๆ ของเด็ก เพื่อจะได้เห็นความเปลี่ยนแปลงทั้งปกติ และผิดปกติที่เกิดขึ้นกับเด็ก ซึ่งจะนำไปสู่การค้นหาสาเหตุและวิธีแก้ไขได้ทันที่

2.3.4 จัดสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ เหมาะสมในการพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งภายในอาคารให้สะอาด มีความปลอดภัย และเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก

2.3.5 ประสานสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับพ่อแม่ผู้ปกครอง และสมาชิกในครอบครัวตลอดจนเป็นสื่อกลางในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ผู้ปกครอง และสมาชิกในครอบครัว เพื่อทราบถึงพฤติกรรม พัฒนาการการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว และต่อเนื่อง

2.3.6 มีการพัฒนาตนเองในทางวิชาการ และอาชีพ ใฝ่หาความรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

2.3.7 รู้จักใช้ประโยชน์จากแหล่งข้อมูล ความรู้ และเครือข่ายการปฏิบัติงาน เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชนและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ในชุมชน

3. ด้านรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ บุคคลที่ได้รับคัดเลือกจากชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้แต่งตั้งโดยกำหนดจำนวนตามความเหมาะสม โดยจะต้องประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนกลุ่มองค์กรประชาคม ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนผู้ดูแลเด็ก อย่างละไม่น้อยกว่า 1 คน โดยมีหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทำหน้าที่เลขานุการคณะกรรมการโดยตำแหน่ง

3.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบริหารจัดการโดยคณะกรรมการบริหารศูนย์ มีนายกเทศมนตรี/ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้ที่นายกรัฐมนตรีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมาย เป็นประธาน ยกเว้น ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด/มัสยิดที่รับถ่ายโอน

จากกรมการศาสนา ให้เจ้าอาวาส/โต๊ะอิหม่าม หรือผู้ที่เจ้าอาวาส/โต๊ะอิหม่าม มอบหมายเป็นประธาน

3.3 การบริหารงบประมาณและการบริหารงานบุคคล เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย และมาตรฐานทั่วไปหรือหลักเกณฑ์ที่ออกตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 และมาตรฐานด้านบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกำหนด

3.4 ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำหน้าที่ประเมินผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร และผู้ทำความสะอาด ในด้านความรู้ความสามารถให้เป็นไปตามมาตรฐานด้านบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กำหนดและเสนอผลการประเมินให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบการพิจารณาต่อสัญญาจ้างต่อไป

4. ด้านการบริหารจัดการ

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ซึ่งออกตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติอำนาจและหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทรับผิดชอบการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งรวมถึงการจัดการศึกษาด้วย และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษา ก็ได้บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิจัดการศึกษาระดับใดก็ได้ ตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ประกอบกับแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดให้การศึกษาปฐมวัยหรือก่อนประถมศึกษา เป็นหน้าที่ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำต้องจัดทำ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อเป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชนผู้ปกครอง ได้รับบริการเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กปฐมวัยอย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพ จึงควรกำหนดแนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เป็นไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

4.1 นโยบาย

จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (อายุ 3-5ปี) ด้วยความร่วมมือของชุมชน เพื่อกระจายโอกาสการเตรียมความพร้อม และพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างเหมาะสมตามวัย และเต็มตามศักยภาพ ตลอดจนเพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง และเป็นพื้นฐานของการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

4.2 เป้าหมาย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในการบริหารและจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพตามหลักวิชาการ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง และด้วยความร่วมมือของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นนั้น

4.3 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อส่งเสริม และสนับสนุนให้เด็กได้รับการดูแลที่ถูกต้องตามลักษณะ และได้รับการฝึกฝนพัฒนาตามวัยและเต็มตามศักยภาพ
- 2) เพื่อพัฒนาความพร้อมของเด็กในทุก ๆ ด้านแบบองค์รวมตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย
- 3) เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดและพัฒนาความพร้อมของเด็กก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา ตลอดจนส่งเสริมให้ครอบครัวเป็นฐานในการเลี้ยงดู และพัฒนาเด็กได้อย่างถูกต้อง
- 4) เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชนให้สามารถร่วมกันวางแผน และดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้
- 5) เพื่อแบ่งเบาภาระการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองที่มีรายได้ น้อยให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้โดยสะดวก และเป็นโอกาสในการพัฒนาความพร้อมสำหรับเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง
- 6) เพื่อให้การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นไปอย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ

4.4 การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสงค์จะจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีสถานที่ อาคาร และการดำเนินงานตามขั้นตอน ดังนี้

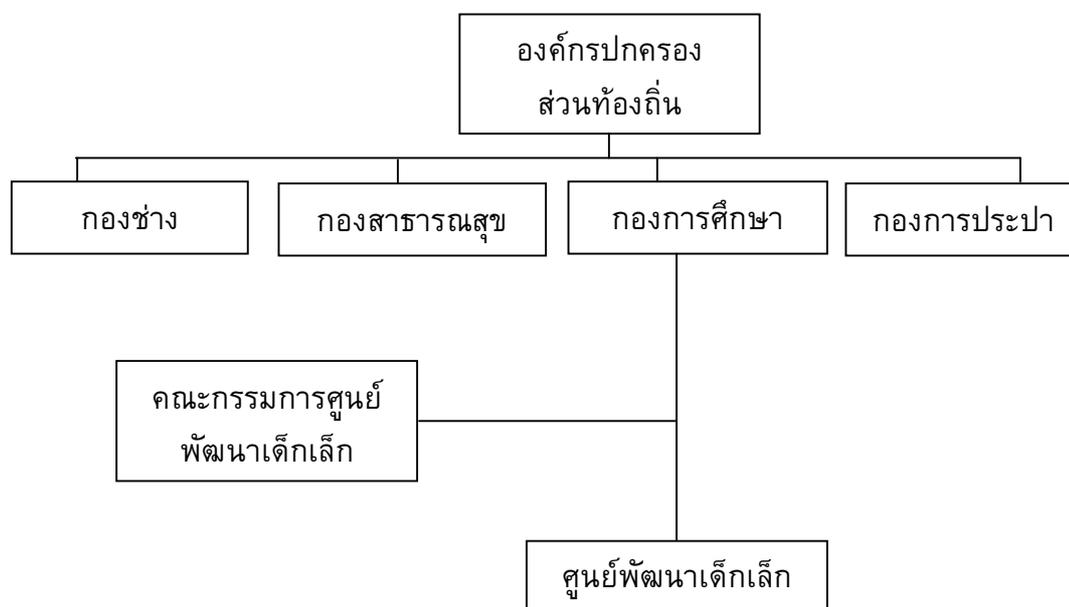
4.4.1 สืบหาความต้องการของชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการสำรวจความต้องการของชุมชนในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ความต้องการให้จัดตั้งศูนย์
2. ความต้องการในการส่งเด็กเข้าเรียน ควรมีเด็กที่รับบริการ อายุ 3-5 ปี ไม่น้อยกว่า 20 คนขึ้นไป
3. ความต้องการให้ศูนย์จัดบริการ

4.4.2 รูปแบบการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาขอบหมายให้ผู้ดำรงตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาหรือพนักงานจ้าง ที่มีคุณสมบัติเพื่อแต่งตั้งเป็นหัวหน้าศูนย์

พัฒนาเด็กเล็กและแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยมีหัวหน้าศูนย์รับผิดชอบการดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนี้

ภาพ 3 การดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4.4.3 จัดทำแผนดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และขออนุมัติเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อนำเข้าสู่แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และจัดทำขออนุมัติเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น

4.4.4 จัดทำโครงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดทำโครงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อเสนอขอรับงบประมาณในการดำเนินการจากผู้มีอำนาจอนุมัติ

4.4.5 จัดทำระเบียบ/ข้อบังคับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าด้วยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำระเบียบ หรือข้อบังคับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าด้วยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4.4.6 จัดทำประกาศจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำประกาศจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประกาศให้สาธารณชนทราบ

4.4.7 การยุบ / เลิก หรือรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เมื่อจำนวนเด็กเล็กที่รับบริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอต่อการจัดชั้นเรียนและกิจกรรมการเรียน หรือกรณีที่ต้องปิดปรกครองส่วนท้องถิ่นประสงค์จะรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตั้งแต่ 2 แห่งขึ้นไปเป็นแห่งเดียวกัน ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นผู้พิจารณาเสนอต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้พิจารณายุบเลิกหรือรวมพัฒนาเด็กเล็กนั้นตามความจำเป็น และเหมาะสม โดยผ่านความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น และเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำประกาศยุบเลิก หรือรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแล้ว ให้รายงานจังหวัดและกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทราบ

4.5 แนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4.5.1 สรรหาหรือจัดจ้างบุคลากรเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีจำนวนตามความจำเป็นและสอดคล้องกับศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด ยกเว้นกรณีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด/มัสยิด การจ้างและการต่อสัญญาจ้างให้คณะกรรมการบริหารศูนย์วัด/มัสยิด มีส่วนร่วมในการพิจารณาสรรหาเพื่อแจ้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จัดจ้าง

4.5.2 กำหนดจำนวนอัตรากำลังบุคลากร และเงินเดือนค่าจ้าง ค่าตอบแทนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนี้

- 1) ผู้ดูแลเด็ก จำนวนกำหนดเป็นสัดส่วนต่อเด็กเล็ก 1:20 หากมีเศษตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป ให้เพิ่มผู้ดูแลเด็กอีก 1 คน
- 2) ผู้ประกอบอาหารกำหนดจำนวนได้ตามความจำเป็นเหมาะสมตามฐานะการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 3) ผู้ทำความสะอาดกำหนดจำนวนได้ตามขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขนาดเล็ก (จำนวนเด็กไม่เกิน 200 คน) มีอัตราไม่เกิน 2 คน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขนาดใหญ่ (จำนวนเด็กตั้งแต่ 200 คนขึ้นไป) มีอัตราไม่เกิน 4 คน ตามฐานะการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 4) กำหนดอัตราเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน สิทธิหรือสวัสดิการอื่นที่พึงได้รับตามที่กฎหมายบัญญัติไว้
- 5) กำหนดการจัดห้องเรียนห้องละไม่เกิน 20 คน หากมีเศษเกิน 10 คน ให้จัดเพิ่มได้อีก 1 ห้อง

4.5.3 จัดทำงบประมาณค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทนสวัสดิการอื่นที่พึงได้รับตามที่กฎหมายบัญญัติ ตลอดจนการพัฒนาบุคลากร

4.5.4 กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรใน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4.5.5 จัดระเบียบ ข้อบังคับและระเบียบประวัติบุคลากร

4.5.6 นิเทศอบรมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ ในหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง

4.6 ให้สำนัก/กองส่วนการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปตามนโยบาย ระเบียบ และมาตรฐานที่กำหนด

5. กรณีเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับถ่าย โอนจากส่วนราชการต่าง ๆ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในการบริหารและ ดำเนินงานตามแนวทางที่กำหนดในมาตรฐานด้านบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกำหนดรวมทั้ง ระเบียบและหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่า มาตรฐานด้านบุคลากร และการบริหารจัดการ เป็นการกำหนด มาตรฐานการดำเนินงานด้านบุคลากรสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นดังนี้ 1) การจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน 2) การสรรหาบุคลากรตามมาตรฐาน กำหนดตำแหน่ง 3) จัดบุคลากรตามความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน 4) กำหนดอำนาจ หน้าที่ตามโครงสร้างการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 5) จัดทำแผนงาน โครงการ งบประมาณ ในการสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 6) บริหารจัดการโดยคณะ กรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 7) การสร้างขวัญและกำลังใจของบุคลากรในศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก 8) การพิจารณาความดีความชอบในการปฏิบัติงาน 9) การจัดบุคลากรปฏิบัติงานให้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

2.1 ความหมายของด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

รัศมี ตันเจริญ (2542, หน้า 153) กล่าวถึง งานอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ว่า เป็นงานเกี่ยวกับการวางแผนความ ต้องการอาคารเรียน อาคารประกอบการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ การตกแต่งอาคารสถานที่ การ ดูแลซ่อมแซมอาคารและวัสดุครุภัณฑ์ ให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะ

กรมวิชาการ (2546, หน้า 87) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อม ใน สถานศึกษาปฐมวัยมีความสำคัญต่อเด็ก ต้องคำนึงถึงความสะอาด ความปลอดภัย ความมี อิสระอย่างมีขอบเขตในการเล่น ความสะดวกในการทำกิจกรรม ความพร้อมของอาคาร สถานที่ ความเพียงพอเหมาะสมในเรื่องของขนาด จำนวน สีของสีและเครื่องเล่น บรรยากาศในการเรียนรู้ การจัดที่เล่นและมุมประสบการณ์ต่าง ๆ

เยาวพา เตชะคุปต์, สุทธิพรธน์ ชีรพงษ์, และพรวิภา อินทามระ (2550, หน้า 232) ได้ให้ความหมายของอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยว่า การจัดอาคารสถานที่ห้องต่าง ๆ ในสถานศึกษา การจัดบริเวณเนื้อที่ที่ใช้สอย การจัดวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ที่เหมาะสมกับลักษณะกิจกรรม รวมทั้งการบำรุงรักษาส่วนต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพใช้ได้ดีและมีความปลอดภัย

สรุปความหมายด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย หมายถึง การจัดอาคารสถานที่ห้องต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การจัดบริเวณและเนื้อที่ ใช้สอยการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ที่เหมาะสมกับลักษณะกิจกรรม การตกแต่งอาคารสถานที่ การดูแลซ่อมแซมอาคาร วัสดุครุภัณฑ์ รวมถึงการบำรุงรักษาส่วนต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะ

2.2 ความสำคัญของด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 12) กล่าวถึง ความสำคัญของงานอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย มีความสำคัญสรุปได้ ดังนี้ 1) เป็นการบริหารงานที่ให้ความสะดวกแก่การดำเนินงานหลักของโรงเรียน 2) เป็นการบริหารงานที่ส่งเสริม ให้การดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ 3) เป็นการบริหารงานเพื่อเตรียมความพร้อมที่จะรองรับความคิดและความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา เช่น การเพิ่มหรือลดจำนวนของนักเรียน หรือมีการเปลี่ยนแปลงของชุมชน 4) เป็นการบริหารงานที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความพร้อม และพอใจในการประกอบกิจกรรมนักเรียน 5) เป็นการบริหารงานที่มีส่วนเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของบุคลากรให้พร้อมที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่

ศิริ เจริญวัย (2541, หน้า 20) ได้สรุปความสำคัญของดำเนินงานด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ไว้ดังนี้ 1) เป็นการดำเนินการที่เอื้ออำนวยความสะดวกแก่งานด้านวิชาการ อันเป็นงานหลักหรือหัวใจของสถานศึกษา เช่น จัดทำห้อง สื่อการศึกษาและการจัดซ่อมแซมอาคารเรียน 2) เป็นการจัดและบริหารด้านการดำเนินงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้เป็นไปด้วยความราบรื่น สะดวกและปลอดภัย เช่น จัดทำที่เก็บรักษาวัสดุครุภัณฑ์ จัดสร้างหอประชุมและการจัดการทำทางระบายน้ำ 3) เป็นการเตรียมความพร้อมที่จะรองรับความคิดและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทางการจัดการศึกษา เช่น การเพิ่มหรือลดจำนวนนักเรียน การเปลี่ยนแปลงขนาดของชุมชน และความต้องการอาชีพของประชาชน 4) เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีมีประโยชน์ต่อการกล่อมเกลานิสัยและเสริมสร้างความรู้สึกรักคิดอันดีงามให้เกิดขึ้นในตัวเด็กนักเรียน เพราะได้รับประสบการณ์อันถือเป็นแบบอย่างที่ดีได้ เช่น การรักษาความสะอาด การปลูกและบำรุงรักษาไม้ดอกไม้ประดับและการจัดสร้างอาคารให้ถูกทิศทางลม 5) เป็นการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้

บุคลากรในสถานศึกษาพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ตลอดจนเกิดความรักความหวงแหนสถานศึกษา เพราะทุกคนได้รับความสะดวกสบายทุกอย่างเหมือนอยู่บ้านตนเอง

สุทัศน์ ชุณหวิจิตร (2546, หน้า 17) ได้ให้ความสำคัญของอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ไว้ดังนี้ 1) บริเวณอาคารเรียนและทางเดิน บริเวณนี้ควรปลูกไม้ดอกสวยๆ งามๆ โดยเฉพาะหน้าอาคารเรียน ควรเป็นไม้ดอกหรือไม้ใบที่มีความสวยงามมีอายุไม่ยืนยาวมากนัก หรือเป็นจำพวกไม้กระถางเพราะสะดวกต่อการย้ายและสับเปลี่ยนตามความเหมาะสมและฤดูกาล บริเวณทางเดินควรเป็นไม้ที่มีความสวยงามเช่นกัน แต่ต้องมีความแข็งแรงทนทานพอสมควร และควรเป็นไม้ดอกหรือไม้ที่เป็นพุ่มขนาดปานกลาง 2) บริเวณที่พักผ่อนและสนามเด็กเล่น บริเวณนี้ประกอบด้วยศาลา ชุมนั่ง สวนประดิษฐ์ ควนจัดให้เป็นสัดส่วนเน้นหนักไปในความร่มรื่นและสีสนของไม้ดอก ไม้ใบสำหรับสนามเด็กเล่นนั้นอยู่ในบริเวณเดียวกัน แต่ต้องแยกออกจากกันโดยเด็ดขาด รอบบริเวณควรปลูกไม้ประดับที่มีความทนทาน

วิรัตน์ บัวขาว (2546, หน้า 20-21) ได้ให้ความสำคัญของอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ไว้ดังนี้ 1) บริเวณโรงเรียน ควรปลูกพืชคลุมดิน ปลูกไม้ยืนต้น ไม้พุ่มต่างๆ หรือจัดสวนหย่อม พร้อมทั้งจัดให้มีที่นั่งพักผ่อน โดยอาศัยร่มเงาของต้นไม้ ปลูกไม้ดอกไม้ประดับไว้เพื่อความสวยงาม ร่มรื่น ร่มเย็นและน่าอยู่ 2) สนามเด็กเล่นควนจัดให้มีลักษณะคล้ายธรรมชาติ โดยจัดเป็นเนินดินหรือจัดเป็นที่ลาดให้วิ่งขึ้นลงบ้าง มีต้นไม้เล็กๆ ให้เด็กปีนป่ายรวมทั้งจัดเครื่องเล่นต่างๆ เช่น ชิงช้า กระดานลื่น บันไดโดน ราวโต้ ม้าหมุน เป็นต้น 3) สนามกีฬาควรปรับปรุงพื้นที่ให้เรียบ สะอาด ไม่มีเศษกระจุก เศษแก้ว ดอกไม้ หนามที่จะเป็นอันตรายต่อเด็กได้ 4) ถนนในบริเวณโรงเรียนควรยกให้สูงกว่าปกติ เพื่อมิให้น้ำท่วม ผิวถนนควรลาดยางหรือซีเมนต์ มีทางเท้าแยกไว้ต่างหาก ทางเดินที่เชื่อมระหว่างอาคารควรมีหลังคา 5) รักษาบริเวณโรงเรียนให้สะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ โดยกำจัดขยะมูลฝอยอยู่เป็นประจำ 6) จัดที่นั่งพักผ่อนให้เด็กได้นั่งพักผ่อน อ่านหนังสือ สนทนากับเพื่อนๆ ทำกิจกรรมร่วมกันในเวลาเช้าก่อนเข้าเรียน ตอนพักกลางวัน หรือหลังเลิกเรียน เพื่อให้เด็กเรียบเกิดความสนุกสนาน คั่นเคยกัน อาจทำเป็นม้าหินอ่อน ม้านั่ง แคร่วางใต้ต้นไม้ หรือทำเป็นศาลาเล็กๆ กันแดดกันฝนได้ 7) ไม้ดอกไม้ประดับ เป็นสิ่งแวดล้อมที่สร้างความสวยงามและศรีสง่าแก่โรงเรียน ควรปลูกให้ทั่วไปไม่ว่าริมทางเดินที่ว่างต่างๆ บริเวณจุดเด่นของโรงเรียน อาจทำเป็นสวนหย่อม ปลูกใส่ในกระถางหรือแขวนไว้ตามที่ต่างๆ เพื่อเพิ่มความสวยงาม น่าอยู่แก่โรงเรียน

แคนโดลี, และคนอื่นๆ (Candoli, et al., 1992, p.151) ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย มีความสำคัญ เพราะเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กรให้การบริการในการบริหารงานอื่นให้บรรลุผล

ตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยมีบทบาทหลักในการให้บริการ การศึกษา ทุกรูปแบบ เช่น การบริการในการตรวจสุขภาพการประสานงาน ขอความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน

สรุปได้ว่า จากความสำคัญของด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย มีความสำคัญต่อการเรียนรู้เป็นอย่างมาก อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมเป็นทางที่สนับสนุน ส่งเสริมด้านวิชาการช่วยในการดำเนินงานด้านต่างๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างรวดเร็ว ช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนรู้สร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากร เป็นเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เป็นศูนย์ของการจัดกิจกรรมทางการศึกษาเพื่อนักเรียนและชุมชน เสริมสร้างความเจริญของงาน ด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม

2.3 ขอบข่ายของด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

การส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2549, หน้า 15-20) ได้กำหนดขอบข่ายมาตรฐานด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนี้

1. ด้านอาคารสถานที่

1.1 ที่ตั้ง สถานที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีขนาดเหมาะสม และต้องไม่อยู่ในพื้นที่ซึ่งอาจเสี่ยงต่ออันตราย ได้แก่ บริเวณชนถ่ายแก๊ส น้ำมัน สารเคมี หรือสารพิษ มลภาวะทางอากาศ แสง และเสียงที่มากเกินไป หากไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ต้องมีมาตรการป้องกันภาวะอุบัติเหตุต่าง ๆ ตามมาตรฐานความจำเป็นและเหมาะสม

1.2 จำนวนชั้นของอาคาร ตัวอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีจำนวนชั้นไม่เกิน 2 ชั้น นับจากพื้น หากสูงเกินกว่า 2 ชั้น ต้องมีมาตรการป้องกันอัคคีภัยและอุบัติเหตุต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นตามความเหมาะสม และความสูงของตัวห้อง ไม่ควรน้อยกว่า 2.40 เมตร นับจากพื้นถึงเพดาน

1.3 ทางเข้า – ออก จากตัวอาคาร ต้องมีความเหมาะสมสามารถเคลื่อนย้ายเด็กออกจากตัวอาคารได้สะดวก หากเกิดอุบัติเหตุหรือเหตุร้ายแรงใดๆ ขึ้น โดยอย่างน้อยต้องมีทางเข้า ข ออก 2 ทาง

1.4 ประตู – หน้าต่าง ต้องมีความแข็งแรง อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี มีขนาดและจำนวนเหมาะสมกับขนาดพื้นที่ของห้อง และความสูงของหน้าต่าง ควรอยู่ที่ประมาณ 80 เซนติเมตร นับจากพื้นให้เด็กได้มองเห็นสิ่งแวดล้อมได้กว้างและชัดเจน นอกจากนี้บริเวณประตู – หน้าต่าง ไม่ควรมีสิ่งกีดขวางใด ๆ มาปิดกั้นช่องลมและแสงสว่าง

1.5 พื้นที่ใช้สอย ต้องจัดให้มีบริเวณพื้นที่ในอาคาร ที่สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอเหมาะสมกับการปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก เช่น การเล่น การเรียนรู้ การรับประทานอาหาร และการนอน โดยแยกเป็นสัดส่วนจากห้องประกอบอาหาร ห้องส้วม และ

ที่พักของเด็กป่วย โดยเฉลี่ยประมาณ 2 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน นอกจากนี้ พื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอาจจัดแยกเป็นห้องเฉพาะ หรือจัดรวมเป็นห้องเอนกประสงค์ที่ใช้สำหรับจัดกิจกรรมที่หลากหลายโดยใช้พื้นที่เดียวกันแต่ต่างเวลา และอาจเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์หรือย้ายเครื่องเรือนตามความเหมาะสม และข้อจำกัดของพื้นที่ ดังนี้

1) บริเวณพื้นที่สำหรับการนอน ต้องคำนึงถึงความสะดวกเป็นหลัก อากาศถ่ายเทได้สะดวก และอุปกรณ์เครื่องใช้เหมาะสมกับจำนวนเด็ก มีพื้นที่เฉลี่ยประมาณ 2 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน ต้องจัดให้มีการระบายอากาศที่ดี ปลอดโปร่ง ไม่มีเสียงรบกวน และแสงสว่างไม่จ้าเกินไป อุปกรณ์เครื่องนอนต่าง ๆ มีความสะอาด โดยนำไปปิดฝุ่น ตากแดด อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และจัดแยกเครื่องนอน หมอน ผ้าห่ม สำหรับเด็กแต่ละคน โดยเขียนหรือปักชื่อไว้ ไม่ใช้ร่วมกัน เพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค

2) บริเวณพื้นที่สำหรับการเล่นและพัฒนาเด็ก ควรออกแบบให้มีพื้นที่สำหรับการเรียนรู้รวมกลุ่มและแยกกลุ่มย่อยในกิจกรรมการเรียนรู้อิสระ การเล่นสร้างสรรค์ หรือ การอ่านหนังสือ เล่นต่อแ่งไม้ที่ต้องการมุมเงียบ และมีพื้นที่สำหรับการเล่นที่เลอะหรือเปื้อน ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กเป็นหลัก โดยมีวัสดุอุปกรณ์ที่ป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและมีอุปกรณ์ หรือเครื่องเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก

3) บริเวณพื้นที่รับประทานอาหาร ต้องคำนึงถึงความสะดวกเป็นหลัก มีอาคารถ่ายเทได้โดยสะดวก มีแสงสว่างพอเหมาะ มีอุปกรณ์เครื่องใช้ที่เพียงพอและเหมาะสมกับจำนวนเด็ก ทั้งนี้ บริเวณห้องอาหาร โต๊ะ เก้าอี้ ที่ใช้สำหรับรับประทานอาหาร ต้องทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ และควรจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ มีขนาดเหมาะสมกับตัวเด็ก มีสภาพแข็งแรง และใช้งานได้ดี

4) บริเวณที่พักเด็กป่วย ต้องแยกเป็นสัดส่วน มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล ตู้ยา เครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็น และเด็กต้องอยู่ในสายตาของผู้ดูแลตลอดเวลา กรณีไม่สามารถจัดห้องพักเด็กป่วยเป็นการเฉพาะได้ ต้องจัดให้มีที่พักเด็กป่วยแยกเป็นสัดส่วนตามความเหมาะสม

5) บริเวณสถานที่ประกอบอาหาร หรือห้องครัว ต้องแยกห่างจากบริเวณพื้นที่สำหรับเด็กพอสมควร และมีเครื่องใช้ที่จำเป็น รวมทั้งที่ล้างและเก็บภาชนะเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ถูกสุขลักษณะ โดยเน้นเรื่องความสะดวก และความปลอดภัยเป็นหลัก

6) บริเวณพื้นที่สำหรับใช้ทำความสะอาดตัวเด็ก ต้องจัดให้มีบริเวณที่ใช้สำหรับทำความสะอาดตัวเด็ก และมีอุปกรณ์ที่จำเป็นตามสมควร อย่างน้อยต้องมีที่ล้างมือและแปรงฟัน ในขนาดและระดับความสูงที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ในกรณีที่มีห้องอาบน้ำ จะต้องมียแสงสว่างเพียงพอ มีอาคารถ่ายเทได้โดยสะดวก และพื้นไม่ลื่น

7) ห้องส้วมสำหรับเด็ก ต้องจัดให้มีห้องส้วมสำหรับเด็ก โดยเฉลี่ย 1 แห่ง ต่อเด็ก 10 – 12 คน โถส้วมมีขนาดเหมาะสมกับตัวเด็ก โดยมีฐานส้วมที่เด็กสามารถก้าวขึ้นได้ง่าย มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวกและพื้นไม่ลื่น หากมีประตูต้องไม่ใส่กลอน หรือกุญแจ และมีส่วนสูงที่สามารถมองเห็นเด็กได้จากภายนอก และไม่ควรถูกมองจากห้องพัฒนาเด็ก หากห้องส้วมอยู่ภายนอกอาคาร จะต้องไม่ตั้งอยู่ในที่ลับตาคน กรณีที่ไม่สามารถทำห้องส้วมสำหรับเด็กเป็นการเฉพาะได้ อาจดัดแปลงห้องส้วมที่มีอยู่แล้วให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับเด็ก

8) ห้องเอนกประสงค์สำหรับใช้จัดกิจกรรมพัฒนาเด็ก การนอน และการรับประทานอาหาร คำนึงถึงความสะอาด และการจัดพื้นที่ใช้สอยให้เหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรม หากเป็นอาคารชั้นเดียว ต้องมีฝ้าใต้หลังคา หากเป็นอาคารที่มีมากกว่า 1 ชั้น ควรจัดให้ชั้นบนสุดมีฝ้าใต้หลังคา โดยมีความสูงจากพื้นถึงเพดานไม่น้อยกว่า 2.40 เมตร แต่กรณีที่มีความสูงเกินกว่า 2.40 เมตร อาจไม่มีฝ้าใต้เพดานก็ได้

9) บริเวณพื้นที่เก็บสิ่งปฏิกูล จะต้องมีส่วนที่เก็บสิ่งปฏิกูลทั้งภายในและนอกตัวอาคาร โดยมีจำนวนและขนาดเพียงพอ ถูกสุขลักษณะและมีการกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน

10) บันได ควรมีความกว้างแต่ละช่วงไม่น้อยกว่า 1.00 เซนติเมตร ลูกตั้งของบันได สูงไม่เกิน 17.50 เซนติเมตร ลูกนอนไม่น้อยกว่า 20.00 เซนติเมตร บันไดทุกชั้นมีราวและลูกกรงไม่น้อยกว่า 90.00 เซนติเมตร มีราวเดี่ยวเหมาะสำหรับเด็กได้เกาะขึ้นบันได และระยะห่างของลูกกรง ต้องไม่เกิน 17.00 เซนติเมตร เครื่องใช้เฟอร์นิเจอร์ควรมีระดับความสูงและขนาดที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ให้เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างสม่ำเสมอด้วยตนเอง โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กเป็นสำคัญ

2. ด้านสิ่งแวดล้อม

2.1 ภายในอาคาร

1) แสงสว่าง ควรเป็นแสงสว่างจากธรรมชาติ สม่่าเสมอทั่วทั้งห้อง เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก เช่น มีแสงสว่างเพียงพอในการอ่านหนังสือได้อย่างสบายตา เป็นต้น ไม่ควรให้เด็กอยู่ในห้องที่ใช้แสงสว่างจากไฟฟ้าต่อเนื่องนานกว่า 2 - 3 ชั่วโมง เพราะอาจจะทำให้เกิดภาวะเครียดและมีผลถึงฮอร์โมนการเติบโตของเด็ก

2) เสียง ต้องอยู่ในระดับที่ไม่ดังเกินไป (ระหว่าง 60 - 80 เดซิเบล) อาคารควรจะต้องอยู่ในบริเวณที่มีระดับเสียงเหมาะสม

3) การถ่ายเทอากาศ ควรมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก โดยมีพื้นที่ของหน้าต่าง ประตู และช่องลมรวมกันแล้วไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของพื้นที่ห้อง กรณีที่เป็นห้องกระจกหรืออยู่ในบริเวณโรงงานที่มีมลพิษ ต้องติดเครื่องฟอกอากาศและมีเครื่องปรับอากาศอย่างเหมาะสม สำหรับบริเวณที่มีเด็กอยู่ต้องเป็นเขตปลอดบุหรี่

4) สภาพพื้นที่ภายในอาคาร ต้องไม่ลื่น และไม่ชื้นแฉะ ควรเป็นพื้นไม้ หรือปูด้วยวัสดุที่มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ

2.2 ภายนอกอาคาร

1) รั้ว ควรมีรั้วกั้นบริเวณให้เป็นสัดส่วน เพื่อความปลอดภัยของเด็ก และควรมีทางเข้า – ออก ไม่น้อยกว่า 2 ทาง กรณีมีทางเดียวต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร

2) สภาพแวดล้อมและมลภาวะควรมีสภาพแวดล้อมปลอดภัยถูกสุขลักษณะ และควรตั้งอยู่ห่างจากแหล่งอบายมุข ฝุ่นละออง กลิ่น หรือเสียงที่รบกวน มีการจัดระบบสุขาภิบาล การระบายน้ำ การระบายอากาศ และการจัดเก็บสิ่งปฏิกูลให้เหมาะสม ไม่ปล่อยให้เป็นแหล่งเพาะ หรือแพร่เชื้อโรค โดยเฉพาะควรกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน

3) พื้นที่เล่นกลางแจ้ง ต้องมีพื้นที่เล่นกลางแจ้ง เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2 ตารางเมตร ต่อจำนวนเด็ก 1 คน โดยจัดให้มีเครื่องเล่นกลางแจ้งที่ปลอดภัย และมีพอสสมควรกับจำนวนเด็ก ในกรณีที่ไม่สามารถจัดที่เล่นกลางแจ้งเป็นการเฉพาะ หรือในสถานที่อื่นๆ ได้ ก็ควรปรับใช้ในบริเวณที่ร่มแทน โดยมีพื้นที่ตามเกณฑ์กำหนดหรืออาจจะจัดกิจกรรมกลางแจ้งสำหรับเด็กในสถานที่อื่นๆ ที่เหมาะสม เช่น ในบริเวณวัด หรือในสวนสาธารณะ เป็นต้น โดยต้องให้เด็กปฐมวัยมีกิจกรรมกลางแจ้งอย่างน้อย 1 ชั่วโมงในแต่ละวัน

4) ระเบียง ต้องมีความกว้างของระเบียงไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร และหากมีที่นั่งตามระเบียงด้วย ระเบียงต้องกว้างไม่น้อยกว่า 1.75 เมตร ของระเบียงต้องสูงจากที่นั่งไม่น้อยกว่า 70.00 เซนติเมตร นอกจากนี้ควรตรวจสอบสภาพความคงทน แข็งแรง และสภาพการใช้งานที่ปลอดภัยสำหรับเด็กด้วย

3. ด้านความปลอดภัย

3.1 มาตรการป้องกันความปลอดภัย

1) ติดตั้งระบบและอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัย หรือเครื่องตัดไฟภายในบริเวณอาคาร

2) ติดตั้งเครื่องดับเพลิงอย่างน้อย 1 เครื่อง ในแต่ละชั้นของอาคาร

3) ติดตั้งปลั๊กไฟให้สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร ถ้าติดตั้งต่ำกว่าที่กำหนด จะต้องมีฝาปิดครอบ เพื่อป้องกันไม่让孩子เล่นได้ และควรหลีกเลี่ยงการใช้สายไฟต่อพ่วง

- 4) หลีกเลี้ยงเครื่องใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งทำด้วยวัสดุที่แตกหักง่าย หรือแหลมคม หากเป็นไม้ ต้องไม่มีเสี้ยนไม้ หรือเหลี่ยมคม
- 5) จัดให้มีตู้เก็บยา และเครื่องเวชภัณฑ์สำหรับการปฐมพยาบาล วางไว้อยู่ที่สูง สะดวกต่อการหยิบใช้ และเก็บในที่ปลอดภัยให้พ้นมือเด็ก
- 6) ใช้วัสดุกันลื่นในบริเวณห้องน้ำ – ห้องส้วม และเก็บสารจำพวกสารเคมี หรือน้ำยาทำความสะอาดไว้ในที่ปลอดภัย ให้พ้นมือเด็ก
- 7) ไม่มีหลุม หรือบ่อน้ำ ที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็ก ในบริเวณโดยรอบตัวอาคาร รวมทั้งไม่ควรปลูกต้นไม้ที่มีหนามแหลมคม
- 8) มีระบบการล็อคประตูในการเข้า – ออก นอกบริเวณอาคาร สำหรับเจ้าหน้าที่เปิด – ปิดได้ ควรมีกริ่งสัญญาณเรียกไว้ที่หน้าประตู สำหรับห้องครัวและที่ประกอบอาหาร ควรมีประตูเปิด – ปิด ที่ปลอดภัย เด็กเข้าไปไม่ได้
- 9) ติดตั้งอุปกรณ์เพื่อป้องกันพาหะนำโรค และ มีมาตรการป้องกันด้านสุขอนามัย
- 10) มีตู้ หรือชั้นเก็บวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้ ที่แข็งแรง มั่นคง สำหรับวัสดุอุปกรณ์ที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กนั้น ควรจัดแยกให้พ้นมือเด็ก
- 11) เครื่องใช้เฟอร์นิเจอร์ ควรมีระดับความสูงและขนาดที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ให้เด็กสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างสม่ำเสมอด้วยตนเอง

3.2 มาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน

- 1) มีการฝึกซ้อมสำหรับป้องกันอุบัติภัยอย่างสม่ำเสมอไม่น้อยกว่าปีละ 1 ครั้ง
- 2) มีการฝึกอบรมบุคลากร ในเนื้อหาด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้น การป้องกันอุบัติภัย และความเจ็บป่วยฉุกเฉินของเด็ก
- 3) มีหมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉินของส่วนราชการต่าง ๆ เช่น สถานีตำรวจ หน่วยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โรงพยาบาล ไว้เพื่อติดต่อได้อย่างทันท่วงทีกรณีเกิดเหตุคับขัน หรือจำเป็นที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็ก และควรมีอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับการปฐมพยาบาลติดประจำไว้ในที่เปิดเผย
4. มีสมุดบันทึกข้อมูลสุขภาพ และพัฒนาการของเด็กประจำไว้กรณีอาจต้องพาเด็กไปพบแพทย์

สรุปได้ว่ามาตรฐานด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย เป็น การกำหนดมาตรฐาน เกี่ยวกับพื้นที่ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกตัวอาคาร ดังนี้ 1) อาคารสถานที่มีความสะอาดปลอดภัย สะดวกสบาย เหมาะสมต่อการปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก 2) พื้นที่ใช้สอยมีเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมของเด็ก 3) อุปกรณ์ที่

จำเป็นสำหรับเด็กที่มีมาตรฐานและมีขนาดเหมาะสมกับวัยของเด็ก 4) มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล
 ตู้ยาและเวชภัณฑ์ที่จำเป็น 5) มีการจัดแยกผู้ป่วยออกจากเด็กปกติ 6) สถานที่ตั้งของศูนย์
 พัฒนาเด็กเล็กอยู่ห่างจากสิ่งที่เป็นมลพิษต่างๆ และปลอดภัย 7) มีมาตรการการป้องกัน
 ความปลอดภัยต่างๆ เช่น อ็คคีภัย

3. ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร

3.1 ความหมายของด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร

เยวพา เตชะคุปต์ (2542, หน้า 68) กล่าวว่า งานวิชาการและกิจกรรมตาม
 หลักสูตร หมายถึง การจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมเด็กให้พัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์
 สังคม และสติปัญญาไปพร้อมๆ กัน ซึ่งการจัดนั้น จะต้องครอบคลุมถึง การศึกษาหลักสูตร
 หรือแนวทางการจัดประสบการณ์ การนำแผนการสอนไปใช้ การจัดหาและผลิตสื่อ การจัด
 สภาพแวดล้อม การจัดตารางกิจกรรมประจำวัน การนิเทศ และการประเมินความพร้อม

รุจิรี ภูสาระ, และจันทร์ณี สงวนนาม (2545, หน้า 56) ได้ให้ความหมายงาน
 วิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนซึ่ง
 เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่าง
 มีประสิทธิภาพ

เย็นใจ เลหาวิช, และคนอื่นๆ (2550, หน้า 40) ได้ให้ความหมายของงาน
 วิชาการว่า หมายถึง การจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมทุกอย่างภายในโรงเรียน
 ให้เกิดความรู้และการศึกษาของเด็ก

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2551, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของงานวิชาการ
 ว่า หมายถึง เป็นการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน
 ให้ได้ผลดีและมีคุณภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ (2553, หน้า 66) ได้ให้ความหมายของงานวิชาการ
 ว่า หมายถึง การบริหารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อันเป็นเป้าหมายสูงสุด
 ของภารกิจ

เฮาท์, และตันแคน (Hough, & Duncan, 1970, pp. 2-4) ได้ให้ความหมาย
 ของงานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร หมายถึง งานหลักที่บุคลากรต้องใช้ความรู้อย่าง
 สร้างสรรค์ เพื่อสนับสนุนให้เด็ก ๆ เกิดการเรียนรู้ โดยมีงานสำคัญ 4 งาน คือ งานหลักสูตร
 งานการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผลการสอน

เมลเลอร์ (Kmeller, 1971, p. 102) ได้กล่าวถึงงานวิชาการและกิจกรรม
 ตามหลักสูตรว่าเป็นงานที่มีจุดมุ่งหมาย รวมถึงการให้ข่าวสาร สถานการณ์เงื่อนไข หรือ
 กิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อเตรียมไว้ส่งเสริมการเรียนรู้

จึงสรุปได้ว่า ความหมายของด้านวิชาการและการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร หมายถึง การจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมความพร้อมเด็ก 4 ด้าน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ จิตใจสังคม และสติปัญญา รวมถึง การจัดทำหลักสูตรการนำแผนการสอนไปใช้ การจัดหา และผลิตสื่อ การจัดสภาพแวดล้อม การจัดตารางกิจกรรมประจำวัน การนิเทศ และการประเมินความพร้อม

3.2 ความสำคัญของด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร

ถวิล อร์ญเวศ (2545, หน้า 6) กล่าวว่า กรอบการบริหารงานวิชาการและ กิจกรรมตามหลักสูตรในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในปัจจุบันแบ่งออกเป็นงานใหญ่ๆ ได้งาน 2 งาน คือ งานหลัก ได้แก่ งานวิชาการ และงานสนับสนุนได้แก่ งานบุคลากร งานกิจการ นักเรียน งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชนเพื่อให้การบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานเป็นไปอย่าง มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2545, หน้า 1-2) กล่าวว่า ความสำคัญของงาน วิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรในด้านการใช้เวลาในการบริหารงาน และการให้ ความสำคัญของงานวิชาการ ในสถานศึกษาเป็นความรับผิดชอบของผู้บริหาร โดยแยกงาน ออกเป็น 7 ประเภท มีลักษณะดังนี้ 1) การบริหารงานวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 40 2) งาน บริการงานบุคลากร คิดเป็นร้อยละ 20 3) งานบริหารกิจการนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 20 4) งานบริหารการเงิน คิดเป็นร้อยละ 5 5) งานบริหารอาคารสถานที่ คิดเป็นร้อยละ 5 6) งานบริหารความสัมพันธ์ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 5 7) งานบริหารทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 5

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2545, หน้า 192) กล่าวว่า ในสถาบันการศึกษาทุกระดับ มีงานสำคัญงานอย่างยิ่งงานหนึ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรต้องมีความรู้ มีความเข้าใจและให้ ความสนใจอย่างสำคัญยิ่ง คือ การบริหารงานวิชาการ ถ้าสถาบันการศึกษาหรือสำนักงาน เกี่ยวกับการจัดการศึกษาแห่งใด ไม่ให้ความสนใจต่อการบริหารงานวิชาการก็เท่ากับว่า สถาบันการศึกษาหรือสำนักงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแห่งนั้น ไม่ปฏิบัติหน้าที่ในความ รับผิดชอบอย่างสมบูรณ์แบบ หรืออาจจะกล่าวได้ว่าผู้บริหารยังมีข้อบกพร่องในหน้าที่อยู่

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2551, หน้า 45) กล่าวว่า ความสำคัญของงานวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร เป็นงานหลักของสถานศึกษาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียน เป็นตัวกำหนดปริมาณงาน ของสถานศึกษา การจัดสรรทรัพยากรให้แก่โรงเรียน คุณภาพ ของโรงเรียน และเครื่องชี้วัดความสำเร็จ ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำ องค์กร

สันติ บุญภิรมย์ (2552, หน้า 18) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของงานวิชาการไว้ว่า งานด้านวิชาการถือว่าเป็นหัวใจสำคัญ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นงานหลักของสถานศึกษา ส่วนงานอื่นๆ เป็นงานที่มาสนับสนุนงานวิชาการให้มีคุณภาพ ดังนั้นงานวิชาการจึงมิใช่เพียงแต่ให้นักเรียนอ่านออก เขียนได้ ทำเลขเก่งเท่านั้น แต่หมายความรวมถึงการดำรงชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

มิลเลอร์ (Miller, 1982, para. 3) กล่าวว่า ความสำคัญของงานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรเป็นหัวใจของโรงเรียนและที่สำคัญมากที่สุด ได้แก่ การจัดโปรแกรมการสอนและการปฏิบัติตามโปรแกรม รวมทั้งการวัดผลเพื่อจะได้ติดตามผลการเรียนการสอนทั้งครูและนักเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการบริการในการสอนเพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี นั้นเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะละเลยมิได้

อิริคสัน (Erickson, 2010, para. 2) กล่าวว่า งานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร มีความสำคัญเป็นอันดับแรก โดยมีงานบุคลากรและกิจกรรมนักเรียนเป็นอันดับ 2 และที่ 3 ตามลำดับ ส่วนงานอื่นๆ มีความสำคัญใกล้เคียงกัน

ตินโต (Tinto, 2010, para. 5) กล่าวว่า งานวิชาการมีความสำคัญถือเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษาความสำเร็จของสถานศึกษา ขึ้นอยู่กับการบริหารงานวิชาการ เพราะจุดหมายหลักของสถานศึกษาก็คือ การจัดการศึกษา คุณภาพ และมาตรฐานของสถานศึกษา

สรุปได้ว่า ความสำคัญของด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรเป็นหัวใจของโรงเรียน และที่สำคัญมากที่สุด ได้แก่ การจัดโปรแกรมการสอนและการปฏิบัติตามโปรแกรม รวมทั้งการวัดผลเพื่อจะได้ติดตามผลการเรียนการสอนทั้งครูและนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการบริการ ในการสอนเพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีนั้น เป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะละเลยมิได้

3.3 ขอบข่ายของด้านวิชาการและการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2549, หน้า 21 - 26) ได้กำหนดขอบข่ายมาตรฐานงานวิชาการและการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรว่า การศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรม เลี้ยงดูและการให้การศึกษาไปพร้อมๆ กัน เด็กจะรับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัย และความสามารถของแต่ละบุคคล โดยมีจุดมุ่งหมายซึ่งถือว่าเป็นมาตรฐาน ดังนี้

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์

1.1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี

1.2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและ

ประสานสัมพันธ์กัน

1.3 มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
 1.4 มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
 1.5 ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการ
 ออกกำลังกาย

1.6 ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
 1.7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
 1.8 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของ
 สังคม

1.9 ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
 1.10 มีความสามารถในการคิด และการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
 1.11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
 1.12 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

2. คุณลักษณะตามวัย

เป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติ เมื่อเด็กมีอายุถึง
 วัยนั้น ๆ ซึ่งคุณลักษณะตามวัยของเด็ก มีดังนี้

2.1 พัฒนาการด้านร่างกาย

1) อายุ 3 ปี ได้แก่ กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้ รับลูกบอลด้วยมือและ
 ลำตัวได้ เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้ เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้ ใช้กรรไกรมือเดียวได้ เป็นต้น

2) อายุ 4 ปี ได้แก่ กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้ รับลูกบอลด้วยมือ
 ทั้งสอง เดินขึ้น – ลง บันไดสลับเท้าได้ ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้ เขียนรูปสี่เหลี่ยมตามแบบ
 ได้ กระฉับกระเฉงไม่ชอบอยู่เฉย เป็นต้น

3) อายุ 5 ปี ได้แก่ กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง รับลูก
 บอลที่กระดอนขึ้นจากพื้นที่ได้ด้วยมือทั้งสอง ขึ้น – ลง บันไดสลับเท้าได้อย่างคล่องแคล่ว
 เขียนรูปสามเหลี่ยมตามแบบได้ ตัดกระดาษตามแนวเส้นโค้งที่กำหนด ใช้ก้ำมเนื้อเล็กได้ดี
 เช่น ตัดกระดาษ ผูกเชือกกรองเท้า ฯลฯ

2.2 พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ

1) อายุ 3 ปี ได้แก่ แสดงอารมณ์ตามความรู้สึก ชอบที่จะให้ผู้ใหญ่
 พอใจและได้รับคำชม กลัวการพลัดพรากจากผู้เลี้ยง เป็นต้น

2) อายุ 4 ปี ได้แก่ แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับบาง
 สถานการณ์ เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น ชอบท้าทายผู้ใหญ่
 ต้องการให้มีคนฟัง คนสนใจ เป็นต้น

3) อายุ 5 ปี ได้แก่ แสดงอารมณ์ได้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสม ซึ่งชมความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง เป็นต้น

2.3 พัฒนาด้านสังคม

1) อายุ 3 ปี ได้แก่ รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง ชอบเล่นแบบคู่ขนาน (เล่นของชนิดเดียวกัน แต่ต่างคนต่างเล่น) เล่นสมมติได้รู้จักรอคอย

2) อายุ 4 ปี ได้แก่ แต่งตัวได้ด้วยตนเอง ไปห้องส้วมได้เอง เล่นร่วมกับคนอื่นได้ รอคอยตามลำดับก่อน – หลัง แบ่งของให้คนอื่น เก็บของเล่นเข้าที่

3) อายุ 5 ปี ได้แก่ ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง เล่นหรือทำงานโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกับผู้อื่นได้ พบผู้ใหญ่รู้จักไหว้ ทำความเคารพ รู้จักขอบคุณเมื่อได้รับของจากผู้ใหญ่ รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น

2.4 พัฒนาการด้านสติปัญญา

1) อายุ 3 ปี ได้แก่ สำรวจสิ่งต่าง ๆ ที่เหมือนกัน และแตกต่างกันได้ บอกชื่อของตนเองได้ ขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา สนทนาโต้ตอบเล่าเรื่องด้วยประโยคสั้น ๆ สนใจนิทานเรื่องราวต่าง ๆ ร้องเพลง ท่องคำกลอน คำคล้องจองต่าง ๆ และแสดงท่าเลียนแบบได้ รู้จักใช้คำถาม “อะไร” สร้างผลงานตามความคิดของตนเองอย่างง่าย

2) อายุ 4 ปี ได้แก่ จำแนกสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้ บอกชื่อและนามสกุลของตนเองได้ พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเองหลังจากได้รับคำแนะนำ สนทนาโต้ตอบ เล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง สร้างผลงานตามความคิดของตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น รู้จักใช้คำถาม “ทำไม”

3) อายุ 5 ปี ได้แก่ บอกความแตกต่างของกลิ่น สี เสียง รส รูปร่าง จัดหมวดหมู่สิ่งของได้ บอกชื่อ – นามสกุล อายุ ตนเองได้ พยายามหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง สนทนาโต้ตอบ – เล่าเรื่องได้ สร้างผลงานตามความคิดของตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น เริ่มเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม นับปากเปล่าได้ถึง 20 เป็นต้น

3. การจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 3 – 5 ปี (ไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น) เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมีหลักการ และแนวการจัดประสบการณ์ดังนี้

3.1 หลักการจัดประสบการณ์

3.1.1 จัดประสบการณ์การเล่น การเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมและอย่างต่อเนื่อง

3.1.2 เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่าง ระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

3.1.3 จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต

3.1.4 จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

3.1.5 ให้ผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนา

3.2 แนวการจัดประสบการณ์

3.2.1 จัดประสบการณ์สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการคือเหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

3.2.2 จัดประสบการณ์สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้คือ เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้ เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

3.2.3 จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะชีวิตและการเล่น

3.2.4 จัดประสบการณ์ให้เด็กริเริ่มคิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำและนำเสนอความคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุนอำนวยความสะดวกและเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

3.2.5 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ บรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุข และเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ กัน

3.2.6 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก

3.2.7 จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3.2.8 จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่วางแผนไว้ล่วงหน้า และแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริง โดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

3.2.9 ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการวางแผน สนับสนุน สื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

3.2.10 จัดทำสารนิทัศน์ ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการ เรียนรู้ของเด็ก เป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรอง และใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

4. การจัดกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบ ซึ่งเป็นการช่วยให้ทั้งผู้สอนและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใด และอย่างไร การจัดกิจกรรมประจำวัน มีหลักการจัดและขอบข่ายกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

4.1 หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

4.1.1 กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน

4.1.2 กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที

4.1.3 กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ 40 – 60 นาที

4.1.4 กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลังจัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังกายมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

4.2 ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน

การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวัน มีความครอบคลุมสิ่งต่อไปนี้

4.2.1 การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และการคล่องแคล่วในการใช้อวัยวะต่าง ๆ จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี

4.2.2 การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกม ต่อภาพ ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งการ หยิบจับช้อนส้อม ใช้อุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ

4.2.3 การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตากรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือ จึงควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดคล้องคุณธรรม จริยธรรม ตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย

4.2.4 การพัฒนาสังคมนิสัย เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำ กิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จึงควรจัดให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อน นอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกา ข้อตกลงของส่วนรวม เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ

4.2.5 การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอด สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรม ให้เด็กได้สนทนา อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้า จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทดลอง ศึกษาสถานประกอบการอาหาร หรือจัดให้เด็กได้เล่นเกม การศึกษาที่เหมาะสมกับวัยอย่างหลากหลายฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและในการทำ กิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ หรือรายบุคคล

4.2.6 การพัฒนาภาษา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้สึก ความนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ จึงควร จัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝัง ให้เด็กรักการอ่านและบุคลากรที่แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้อง คำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

4.2.7 การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้ พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสำคัญของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว โดยใช้กิจกรรมศิลปะและดนตรีเป็นสื่อ ใช้การเคลื่อนไหวและจังหวะตาม จินตนาการ ให้ประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก เล่น บทบาทสมมติในมุมเล่นต่าง ๆ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ เช่น แท่งไม้ รูปทรง ต่าง ๆ ฯลฯ

5. โภชนาการสำหรับเด็ก

เพื่อให้เด็กได้รับสารอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ส่งผลต่อการ เจริญเติบโตของเด็กตามพัฒนาการ ควรส่งเสริมให้เด็กได้รับสารอาหารครบ 5 หมู่

สรุปได้ว่ามาตรฐานด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ประกอบด้วย

- 1) การใช้หลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) คุณลักษณะของเด็กที่พึงประสงค์ เหมาะสมกับคุณลักษณะตามวัยในการพัฒนาเด็ก ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา 3) การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ในรูปแบบกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น 4) จัดกิจกรรมที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ตอบสนองความต้องการและความสนใจคำนึงถึงความแตกต่างของเด็กแต่ละคน 5) จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ลงมือกระทำเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า 6) ประเมินผลในด้านวิชาการ 7) สนับสนุนสื่อการเรียนการสอนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4. ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน

4.1 ความหมายของด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน

เบญจพล รอดสวัสดิ์ (2542, หน้า 11) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากชุมชนว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชน ได้มีส่วนในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชนเอง

สังพร ศรีเมือง (2543, หน้า 10) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของปรัชญา เวสารัชช์ ว่า การมีส่วนร่วม เป็นการที่ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องโดยการใช้ความพยายามหรือใช้ทรัพยากรในส่วนของตนเองต่อกิจกรรม ซึ่งมุ่งสู่การพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วม มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในกิจกรรมการพัฒนา

2. ผู้เข้าร่วมได้ใช้ความพยายามบางอย่างส่วนตัว ความคิด ความรู้ และความสามารถ แรงงาน ทรัพยากรบางอย่าง เช่น เงิน และวัสดุในกิจกรรมการพัฒนา

อภิสิทธิ์ ภาชนะวรรณ (2544, หน้า 38) ได้สรุปการการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชนหมายถึง การที่บุคคล ชุมชน ได้มีบทบาทหรือพฤติกรรมในการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมเสียสละเวลา แรงงาน วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ

มานิต โตเผือก (2549, หน้า 36) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน หมายถึง การที่บุคคลหรือองค์กรคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการริเริ่มคิดวางแผนหรือการดำเนินการตลอดจนการประเมินผลที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งร่วมรับผลที่เกิดจากการปฏิบัตินั้นด้วย ซึ่งทำให้เกิดประโยชน์ แก่องค์การ องค์กรคณะบุคคล

เยาวพา เตชะคุปต์, สุทธิพรธณ ชีระพงศ์, และพรรค อินทามระ (2550, หน้า 306) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชนว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาเป็นกรรมการสถานศึกษา หน้าที่ในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และ

รับผิดชอบในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้มีความเจริญงอกงาม ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม

เดวิส, และนิวสตรอม (Davis, & Newstrom, 1989, p. 232) ให้นิยามของการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชนไว้ว่า หมายถึง การที่บุคคลผูกพันตัวเองเข้ากับกลุ่มด้วยความสมัครใจ เพื่อให้ได้มีส่วนร่วมและมีส่วนช่วย รวมทั้งมีส่วนรับผิดชอบในเป้าหมายที่กำหนดไว้

กุस्ताโว (Gustavo, 1992, p. 4) สรุปว่า การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน หมายถึง การเข้าไปมีหน้าที่หรือมีส่วนรับผิดชอบในบางสิ่งบางอย่าง แต่ต่อมาความหมายของการมีส่วนร่วมมีความชัดเจนและลึกซึ้งไปกว่าการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของแต่ละบุคคล หรือกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงในภาพรวม

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และรับผิดชอบในการดำเนินงาน ทำให้เกิดประโยชน์แก่องค์กร และประชาชน

4.2 ความสำคัญของด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน

บุญชู ภาลีนนท์ (2551, หน้า 45) ได้ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน เป็นการเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการที่เกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

วรรัตน์ เขียวไพรี (2551, หน้า 15) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน มีดังนี้ 1) ช่วยให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายโดยราบรื่นและรวดเร็ว 2) ช่วยให้ทุกคนทุกฝ่าย มีความเข้าใจถึงนโยบายและวัตถุประสงค์ของหน่วยงานได้ดียิ่งขึ้น 3) ช่วยประหยัดเวลาในการทำงาน 4) ช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 5) ช่วยขจัดปัญหาการทำงานซ้ำซ้อนขึ้น 6) ช่วยลดข้อขัดแย้งในการทำงาน และ 7) ช่วยให้เกิดความปลอดภัยในการทำงาน

สุธรรม รัตนโชติ (2551, หน้า 15) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชนว่าเป็นการประสานกำลังความสามารถของบุคคลหลายคนเข้าด้วยกันอย่างเป็นระเบียบเพื่อให้บุคลากรต่าง ๆ ทำงานร่วมกันอย่างกลมเกลียวในช่วงเวลาเดียวกัน และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน

อำนาจ ธีระวนิช (2552, หน้า 10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชนว่าเป็นการจัดระเบียบวิธีการทำงาน เพื่อให้งานและบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ร่วมมือปฏิบัติงานเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ไม่ทำให้งานซ้ำซ้อน ขัดแย้ง หรือเหลื่อมล้ำ

กัน ทั้งนี้เพื่อให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่น สอดคล้องตามวัตถุประสงค์และนโยบายของหน่วยงานนั้น

สุธรรม รัตนโชติ (2551, หน้า 45) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน คือ เป็นการร่วมมือร่วมใจของบุคลากรเพื่อช่วยกันประหยัดทรัพยากรในการบริหารองค์กร เช่น บุคลากร เวลา งบประมาณ วัสดุ เพื่อช่วยลดการปฏิบัติงานที่มีการซับซ้อนของแต่ละฝ่ายและช่วยลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน การประสานงานจึงก่อให้เกิดประโยชน์กับบุคลากรให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและอาจเกิดความคิดใหม่ๆ เกิดขึ้น

องค์การสหประชาชาติ (United Nations, 1981, p. 5) ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชนว่า เป็นการสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและสมาชิกในสังคมในวงกว้างที่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือ และเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมทั้งมีส่วนร่วมได้รับประโยชน์จากผลของการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน

กูดตาโว (Gustavo, 1992, p. 4) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชนนั้นโดยปกติทั่วไปเป็นที่เข้าใจกันว่า การเข้าไปมีหน้าที่หรือมีส่วนรับผิดชอบในบางสิ่งบางอย่าง แต่ความหมายของการมีส่วนร่วม ต้องมีความชัดเจนและลึกซึ้งไปกว่าเพียงการมีส่วนร่วมรับผิดชอบเมื่อการมีส่วนร่วมนี้เชื่อมโยงไปสู่กระบวนการในการเข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบของแต่ละบุคคลหรือกระบวนการเปลี่ยนแปลง

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชนมีความสำคัญทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์กร หรือบุคคลในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กร เกิดความรู้สึกร่วมกันเป็นการสร้างความเชื่อถือในคุณภาพขององค์กร และความมั่นใจให้ประชาชนหรือบุคคล ผู้มีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์ของชุมชนและโรงเรียน

4.3 ขอบข่ายของด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน

ศุภลักษณ์ สูงนารถ (2550, หน้า 41) กล่าวว่า ขอบข่ายงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการแก่ชุมชน การรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ การแต่งตั้งกับคณะกรรมการโรงเรียน และการประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้ผู้ปกครองรับทราบปัญหาต่างๆ ในสถานศึกษา การออกเยี่ยมบ้าน การช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลน เด็กด้อยโอกาสให้ได้รับการศึกษา ดังนั้น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัดสระบุรี ควรมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

วรรัตน์ เขียวไพรี (2551, หน้า 35) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการสนับสนุน เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารในการควบคุมดูแล หรือดำเนินการบริหารงานของ โรงเรียนกับชุมชน ดังนี้ 1) การวางแผนและโครงการ 2) การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติ ของโรงเรียน 3) การให้บริการชุมชน 4) การได้รับความสนับสนุน 5) งานโรงเรียนกับชุมชน อื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย 6) การประเมินผล งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

สุธรรม รัตนโชติ (2551, หน้า 7) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในการ ประสานงานไว้ดังนี้ 1) การได้รับความร่วมมือจากบุคลากรในการประชาสัมพันธ์ 2) มีการ สืบหาความคิดเห็นของผู้ร่วมงานเพื่อพัฒนางานประชาสัมพันธ์ 3) การได้รับการสนับสนุน ช่วยเหลือจากสื่อมวลชนในการประชาสัมพันธ์ 4) การได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจาก หน่วยงานในจังหวัดในการประชาสัมพันธ์ 5) มีการนิเทศเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงานการ ประชาสัมพันธ์

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2552, หน้า 27) ได้กำหนดขอบข่ายการมี ส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน ดังนี้

1. จัดให้มีการประชุมชี้แจงให้ชุมชนทราบ ชี้นำให้เห็นประโยชน์และความ จำเป็นของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาเตรียมความพร้อมของเด็ก และ ชักชวนให้ชุมชนมีส่วนร่วมบริหารและช่วยเหลือระหว่างดำเนินการ

2. จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบเป็นระยะๆ เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น ศิลปะพื้นบ้าน ร่วมกิจกรรมนันทนาการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจ และความผูกพันที่ดีต่อกันระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และชุมชน

3. มีการประสานงานและประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนา เด็กเล็กต้นแบบให้ประชาชน และหน่วยงานต่าง ๆ ได้โดยการประชาสัมพันธ์ อาจทำได้ หลายรูปแบบ เช่น จัดทำเอกสาร คู่มือแผ่นพับ การออกไปเยี่ยมบ้านเด็ก เป็นต้น

4. มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น การให้ข้อมูลข่าวสาร ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน สถาบันต่าง ๆ ของชุมชน เช่น สถาบันทางศาสนา สถาบัน ครอบครัว เป็นต้น

5. จัดให้มีกองทุนส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นการระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อมา สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งอาจขอรับการอุดหนุนจากงบประมาณ ต่าง ๆ ของหน่วยงานจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐวิสาหกิจ หน่วยงาน

ภาครัฐวิสาหกิจ หรือ องค์การภาครัฐอื่น จากภาคเอกชน องค์การการกุศล มูลนิธิ หรือมีผู้อุทิศให้

6. จัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่น และชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงาน ทิศทาง และแนวทางการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ ซึ่งจะก่อให้เกิดความร่วมมือและการสนับสนุนจากชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปกครองของเด็กเล็กที่จะเข้ามามีบทบาท และมีส่วนร่วมสนับสนุนดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

7. จัดให้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในลักษณะไตรภาคี 3 ฝ่าย จากภาคส่วนต่าง ๆ คือ ภาคประชาชน หรือผู้แทนชุมชนในท้องถิ่น หน่วยงานผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการ และผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งกำกับดูแลการบริหารงานเชิงนโยบายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สรุปได้ว่ามาตรฐานด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชนของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย 1) ได้กำหนดให้มีการประชุมชี้แจงให้ประชาชน ชุมชนทราบถึงประโยชน์และความจำเป็นของการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3) การประสานและประชาสัมพันธ์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4) การจัดให้มีกองทุนส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 5) การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ณัฐพร อาทรธรรมคุณ (2547, หน้า 99 - 104) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ โดยศึกษาปัญหาอุปสรรคที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในศูนย์ชุมชนในศูนย์พัฒนาเด็กและเพื่อหาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลดอยสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับปานกลางส่วนปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนมีปัญหาขาดการประสานงานที่ดีและงบประมาณไม่เพียงพอในการจัดการศึกษาจากชุมชนพบว่ามีปัญหาจากผู้ปกครองเองที่ไม่มีเวลาว่างเนื่องจากทำงาน แนวทางในการมีส่วนร่วมของ 3 กลุ่มคือกลุ่มจัดการศึกษา ควรมีการศึกษาบริบทชุมชนเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลสนับสนุนการรักษาสุขภาพอนามัย อนุรักษ์และถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมตลอดจนปลูกฝังลักษณะนิสัยการทำงานเป็นหมู่คณะ กลุ่มชุมชน ควรให้ความร่วมมืออำนวยความสะดวกในการใช้อาคารสถานที่ การติดต่อประสานงานต่าง ๆ และ

องค์การบริหารส่วนตำบลสุเทพ ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมมีส่วนร่วมของประชาชน พัฒนาเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการศึกษา

บัณฑิต เดชพันธ์ (2548, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาดอกไม้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาดอกไม้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 3 โดยรวม รายด้าน และรายชั้นตอนอยู่ในระดับปานกลาง 2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาดอกไม้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 3 ที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศชายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากกว่าเพศหญิง 3) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาดอกไม้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 3 ที่มีอายุแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาดอกไม้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 3 ที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 5) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาดอกไม้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 3 ที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไม่แตกต่างกัน

สัมฤทธิ์ เนตรประไพ (2548, บทคัดย่อ) ศึกษาความคิดเห็นของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ในการบริหารจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดนครปฐม ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นและเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ในการบริหารจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดนครปฐม จำแนกตามสถานภาพและขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลที่อยู่ในตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และเลขานุการองค์การบริหารส่วนตำบล รวมจำนวน 171 คน จากองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครปฐม ที่จัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 57 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ช่วง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way analysis of variance) ผลการวิจัย พบว่าคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครปฐม มีความคิดเห็นในการบริหารจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน เรียงอันดับ

ตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ 1) ด้านการบริหารงานงบประมาณ 2) ด้านการบริหารทั่วไป 3) ด้านการบริหารงานบุคคล 4) ด้านการบริหารงานวิชาการ และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ทั้งในภาพรวมและรายด้านส่วนการเปรียบเทียบจำแนกตาม เพศ ประสิทธิภาพในการดำรงตำแหน่งและขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบลที่คณะผู้บริหารปฏิบัติงาน พบว่าไม่แตกต่างกัน

กนิษฐทิพย์ ดิถีเพ็ง (2549, บทคัดย่อ) ศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนต่อการเรียนการสอนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน ในเขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า 1) ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการเรียนการสอน ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านบุคลากรอาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก (ครูพี่เลี้ยง) พบว่าในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย จากการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามศูนย์ทั้ง 5 ศูนย์ พบว่า ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยและจากการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็น จำแนกตามระดับชั้น 3 ระดับ พบว่าในภาพรวมผู้ปกครองมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องการให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนเพิ่มทักษะในการเขียน อ่าน ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบในตัวเองมากขึ้นและเฝ้าระวังเด็ก ๆ ขณะที่เล่นเครื่องเล่น 2) ผลจากการทดสอบสมมติฐานพบว่า 2.1) ผู้ปกครองนักเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนไม่ต่างกัน 2.2) ผู้ปกครองนักเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนที่มีระดับชั้นของนักเรียนต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนไม่ต่างกัน

พัชรินทร์ อาลัยลักษณ์ (2549, หน้า 81 –82) ได้ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น พบว่าสภาพการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นสามารถปฏิบัติได้ตามเกณฑ์การจัดตั้งและบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยในระดับมากไปหาน้อย คือ ด้านบุคลากร ด้านธุรการ การเงินและพัสดุ ด้านอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านวิชาการและการจัดประสบการณ์แก่เด็ก และด้านประชาสัมพันธ์ ไม่แตกต่างกัน ส่วนการจัดการศึกษาด้านอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อม มีการศึกษาแตกต่าง

ทัศนีย์ นาคุณทรง (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้ดูแลเด็กที่มีต่อปัญหาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดมหาสารคาม พบว่าปัญหาด้านบุคลากร ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่และความปลอดภัย ด้านสื่อการเรียนการสอน และแหล่งเรียนรู้ ด้านการประเมินพัฒนาการเด็ก ด้านการนิเทศภายใน ด้านการประชุมอบรมทางวิชาการ ด้านการมีส่วนร่วม ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ความคิดเห็นของผู้ดูแลเด็กที่มีต่อปัญหาการจัดการศึกษาซึ่งมีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้านสื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ ด้านการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านบุคลากร ด้านวิชาการ/กิจกรรมตามหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่และความปลอดภัย ด้านการประเมินการเด็กเล็ก ด้านการนิเทศภายใน และด้านการประชุมอบรมทางวิชาการ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชมพู อุปการ (2549, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาโรงเรียนราชประชานุเคราะห์และโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า 1) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมกับความต้อกรมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนที่มีที่ตั้งต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) เปรียบเทียบความต้อกรมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านงานบริการและด้านงานปกครองนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน 4) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านงานปกครองนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จรรยา แสนหล้า (2550, หน้า 82- 85) ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวทางพัฒนาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่ามีปัญหาในการดำเนินการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ ด้านงบประมาณ ไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อความต้องการ ด้านบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลมีปัญหาบุคลากรไม่เพียงพอไม่ครบทุกส่วน ด้านการดำเนินการ เป็นปัญหาที่เกิดจากการรับเด็กที่มีอายุต่ำกว่าเกณฑ์ ด้านอาหารกลางวันและอาหารเสริม (นม) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีปัญหาในการจัดสรรอาหารกลางวันที่ไม่เหมาะสมทางโภชนาการ ด้านสื่อการเรียนการสอน ที่มีสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอต่อความต้องการของเด็กและขาดสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย

ด้านอาคารสถานที่ ขาดการเตรียมความพร้อมในการย้ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากสถานที่เดิม มาอยู่ที่องค์การบริหารส่วนตำบล ในด้านแนวทางการพัฒนาบทบาทขององค์การบริหารส่วน ตำบลในการส่งเสริมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านงบประมาณควรจัดสรรตามสัดส่วนของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กเพื่อรองรับ

ศิริกานต์ ทิมย้ายงาม (2550, หน้า 105 –111) ได้วิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดฉะเชิงเทรา วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและ เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงาน จำแนกตามอายุ ประสบการณ์การทำงาน ระดับ การศึกษา พื้นที่ปฏิบัติงาน ขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบลและแนวทางการปรับปรุง คุณภาพชีวิตการทำงาน ปฏิบัติงาน ขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล และแนวทางการปรับปรุง คุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า 1) คุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดฉะเชิงเทราโดยรวมอยู่ใน ระดับดีมาก 2) ผลการเปรียบเทียบคุณภาพการทำงานของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามอายุ ประสบการณ์ทำงาน กะดับการศึกษา ขนาดขององค์การ บริหารส่วนตำบล ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นตามจำแนกพื้นที่ปฏิบัติงานแตกต่างกัน 3) แนวทาง ปรับปรุงคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ การเพิ่มค่าตอบแทนให้เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจ การเน้นมาตรฐานด้านความ ปลอดภัยเพิ่มมากขึ้นและการจัดสถานที่ไม่ให้เกิดความแออัดคับแคบส่งเสริมด้านการศึกษา ต่อ การบรรจุเป็นข้าราชการประจำ การจัดกิจกรรมเพื่อพบปะสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน เปิดโอกาสให้มีอิสระทางความคิดในการพัฒนางาน เพิ่มโอกาสพักผ่อนในช่วงปิดภาคเรียน และการมอบรางวัลในโอกาสต่างๆ เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ

พรหมพลีษฐ์ รักษาพรหมณ์ (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาความพึงพอใจของ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และบุคลากรต่อการบริการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การ บริหารส่วนตำบลผาจุก อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึง พอใจของผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และบุคลากรต่อการบริการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ องค์การบริหารส่วนตำบลผาจุก อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และบุคลากร ในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลผาจุก จำนวน 219 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามระดับความพึงพอใจวิเคราะห์ข้อมูลด้วย การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความ แปรปรวนทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ตามวิธีผลต่างกำลังสองน้อยที่สุด (LSD) ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และบุคลากรมีความพึงพอใจของ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และบุคลากรต่อการบริการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การ บริหารส่วนตำบลผาจุก ในด้านการบริหารงาน ด้านบุคลากรทางการศึกษา ด้านงบประมาณ

ด้านวิชาการ และด้านสภาพแวดล้อม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผู้ที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านวิชาการและด้านสภาพแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่าสถานภาพที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในด้านบุคลากรทางการศึกษา ด้านวิชาการ และด้านสภาพแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วารุณี ภาชนนท์ (2551, บทคัดย่อ) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา และศึกษาข้อเสนอแนะการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมหลักสูตร และด้านการมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่ใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านบุคลากรและบริหารจัดการ ด้านวิชาการและกิจกรรมหลักสูตร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบุคลากรและบริหารจัดการ ผู้ปกครองมีความพึงพอใจมากที่สุดที่ผู้ดูแลเด็กมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก มีการดูแลเอาใจใส่เด็กอย่างทั่วถึง ด้านวิชาการและกิจกรรมหลักสูตร พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ผู้ดูแลเด็กมีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพราะทางองค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้ผู้ดูแลเด็กทำแผนการสอน และมีการนิเทศการสอนอย่างต่อเนื่อง ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความเหมาะสมและปลอดภัยเพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ใกล้ชิดกับผู้ปกครอง ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ผู้ปกครองได้ทราบข่าวสารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นประจำ มีการประชาสัมพันธ์งานกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง

2. งานวิจัยต่างประเทศ

แวน (Wane, 1984, p. 180) ได้ศึกษาเรื่องหลักสูตรและกิจกรรมในโรงเรียนอนุบาลเขตเล็คแลนด์ (Lakeland) นิวยอร์ก ค.ศ. 1963 – 1983 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวโน้มและรูปแบบของหลักสูตรโรงเรียนอนุบาล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามครูผู้สอนชั้นอนุบาลทุกคน แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารและวิเคราะห์เอกสารของโรงเรียน

ผลการวิจัยพบว่าหลักสูตรส่วนใหญ่จะบันทึกไว้อย่างละเอียด หลักสูตรจะเน้นการศึกษาวิชาการมากขึ้นการทำงานของเด็กที่จัดเป็นกลุ่มลดลง ขณะที่การให้เด็กทำงานเป็นรายบุคคลเพิ่มมากขึ้น การทำงานของเด็กจะเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลมาก เวลาที่ใช้สอนทักษะทางสังคมและพละนันทมน้อยลง ผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อการเรียนการสอน รวมทั้งการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน การสอนของครูเน้นส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา แต่ไม่ได้ใช้แบบฝึกหัดในการจัดการเรียนการสอน

ลาร์คิน (Larkin, 1992, pp. 397 - A) ได้ศึกษาเรื่อง ผู้บริหารโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษา: มุมมองเกี่ยวกับภาวะผู้นำในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายเกี่ยวกับการคาดหวังและความต้องการของผู้บริหารโรงเรียนก่อนประถมศึกษาที่สัมพันธ์กับการจัดโครงสร้างของหน่วยงาน และประสบการณ์ที่ช่วยให้ผู้บริหารเหล่านั้นมีความเป็นผู้นำในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนก่อนประถมศึกษามีบทบาทหน้าที่หลายอย่าง และมีงานในหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบมากมาย ตั้งแต่งานการดูแลรักษาความสะอาด การสื่อสารกับครู ผู้ปกครอง การบริหารบุคคล งบประมาณ การแสวงหางบสนับสนุน และพัฒนาบุคลากร ซึ่งสัมพันธ์กับงบประมาณและการได้รับการสนับสนุน ผู้ศึกษายังพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาได้รับการฝึกอบรมทางการบริหารน้อยมาก ดังนั้นจึงอาศัยประสบการณ์จากการเรียนและประสบการณ์ส่วนตัว ทำให้เรียนรู้แบบลองผิดลองถูก แต่ส่วนใหญ่ผู้บริหารเหล่านั้นเคยเป็นรองผู้อำนวยการโรงเรียนมาก่อน ลักษณะการบริหารจึงเป็นแบบการมีส่วนร่วมในกิจกรรม และผู้บริหารที่เป็นสตรีมักมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจและการตอบสนองความต้องการของเพื่อนร่วมงาน นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ ผู้บริหารขาดเพื่อนภายในองค์กร แต่ก็โชคดีที่มีรองผู้อำนวยการช่วยแก้ปัญหาที่ยุ่งยากสลับซับซ้อนภายในโรงเรียน โดยเฉพาะด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูในโรงเรียน

บุฟอร์ด (Buford, 1997, p. 5688 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะของผู้ปกครองที่มีต่อการสอนระดับอนุบาล ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพของเด็กวัยก่อนเรียน จำเป็นต้องพัฒนาในโปรแกรมการเรียน 2) การเรียนการสอนในชั้นอนุบาลควรเน้นการพัฒนาทางอารมณ์และจิตวิทยาเป็นสิ่งสำคัญและลำดับถัดมาคือการพัฒนาด้านร่างกาย 3) ควรมีกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองให้มากที่สุด

เจมส์ (James, 1998) ได้ศึกษาการวางแผนการสอนล่วงหน้าก่อนลงมือสอนประจำวันของครูปฐมวัยในโรงเรียนเอกชนคริสเตียนและโรงเรียนรัฐบาล โดยศึกษาเกี่ยวกับการพิจารณาและตัดสินใจในการเลือกบทเรียนก่อนการสอน และกระบวนการวางแผนพัฒนาบทเรียนระหว่างการสอน ผลการศึกษาพบว่า ครูปฐมวัยสร้างวิธีการวางแผนการสอนด้วยตนเอง หลีกเลี่ยงที่จะผูกพันกับรูปแบบหนึ่งของการทำแผนการสอนที่มีตัวอย่างเป็นลาย

ลักษณะอักษร แต่จะมุ่งเนื้อหาของบทเรียนและวิธีการสอนที่เกิดขึ้นจริงในระหว่างการสอน การวางแผนการสอนจะพิจารณาเนื้อหาเป็นอันดับแรก และตามด้วยจุดประสงค์ของหลักสูตร แกนและจุดประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่น ขั้นตอนการจัดกิจกรรม สื่อ และการวัดผล ประเมินผล

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาและรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและ ต่างประเทศพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทุกระดับ โดยเฉพาะระดับก่อนประถมศึกษาซึ่งมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นที่ให้การอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่างๆของเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเริ่ม มีบทบาทมากขึ้น โดยผู้บริหารและผู้ดูแลเด็กต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัย (3 – 5 ปี) เพราะเป็นพื้นฐาน ซึ่งการทดสอบที่เชื่อถือได้ สามารถนำผลมาทดสอบความมี นัยสำคัญ ทางสถิติได้ แต่เครื่องมือที่ใช้ในการวัดนั้นต้องมีความเที่ยงตรง เช่น แบบทดสอบ ของเพียเจต์ ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่ใช้ทฤษฎีทางจิตวิทยาพัฒนาในการวัด ซึ่งข้อมูลที่ได้เป็น ข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ประเมินทางด้านวิชาการได้ ผู้วิจัยนำเอาแนวคิดมากจาก การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในทัศนะของ คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู ผู้ปกครอง สังกัดเทศบาลในจังหวัดสระบุรี ซึ่ง ประกอบด้วย 1) ด้านบุคลากร และการบริหารจัดการ 2) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและ ความปลอดภัย 3) ด้านวิชาการ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในทัศนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ปกครอง สังกัดเทศบาลในจังหวัดสระบุรี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 546 คน ครูจำนวน 100 คน ผู้ปกครองเด็กจำนวน 1,922 คน สังกัดเทศบาลในจังหวัดสระบุรี จำนวน 2,568 คน (ท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี, 2556)

2. กลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน การหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้จากการใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane) ในการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง (สุวริย์ ศิริโกคาภิรมย์, 2546, หน้า 445) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่าง 346 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามตำแหน่ง ดังนี้

- 2.1 จำแนกประชากรออกตามตำแหน่ง
- 2.2 คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด
- 2.3 คำนวณตัวอย่างแต่ละกลุ่มตามสัดส่วนที่กำหนดคือ คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร้อยละ 30 ของกลุ่มตัวอย่าง ครูร้อยละ 20 ของกลุ่มตัวอย่าง และผู้ปกครองร้อยละ 50 ของกลุ่มตัวอย่าง
- 2.4 สุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	546	103
ครู	100	70
ผู้ปกครอง	1,922	173
รวม	2,568	346

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอน คือตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ในด้านเพศ อายุ อาชีพ สถานภาพ ระดับการศึกษา ขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในทัศนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู ผู้ปกครอง สังกัดเทศบาล ในจังหวัดสระบุรี ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ (สิน พันธุ์พิณีจ, 2547, หน้า 153)

กำหนดน้ำหนักคะแนนการมีส่วนร่วม ดังนี้

ระดับคะแนน 5 หมายถึง การดำเนินงานในระดับมากที่สุด

ระดับคะแนน 4 หมายถึง การดำเนินงานในระดับมาก

ระดับคะแนน 3 หมายถึง การดำเนินงานในระดับปานกลาง

ระดับคะแนน 2 หมายถึง การดำเนินงานในระดับน้อย

ระดับคะแนน 1 หมายถึง การดำเนินงานในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ

ในการศึกษาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในทัศนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู ผู้ปกครอง สังกัดเทศบาลในจังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสังเคราะห์เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในทัศนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู ผู้ปกครอง สังกัดเทศบาลในจังหวัดสระบุรี และสร้างเครื่องมือประเภทแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบสอบถาม โดยการกำหนดประเด็นให้ครอบคลุมตามกรอบแนวคิดในการวิจัย (conceptual framework) ทั้งตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของแบบสำรวจรายการ (check list) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) เสร็จแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบแก้ไข

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามมาตรฐานกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในทัศนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู ผู้ปกครอง สังกัดเทศบาลในจังหวัดสระบุรี จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแบบสอบถามลงความเห็นและให้คะแนน แล้ววิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence : IOC) ระหว่างข้อคำถาม กับเนื้อหา ค่าความสอดคล้องได้เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

ขั้นตอนที่ 4 การนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงอีกครั้ง

ขั้นตอนที่ 5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำไปทดลองใช้ (try out) กับคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู ผู้ปกครอง สังกัดเทศบาลเมืองสระบุรีที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นได้ 0.966

ขั้นตอนที่ 6 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบเป็นครั้งสุดท้าย

ขั้นตอนที่ 7 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจาก คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีถึงผู้บริหารเทศบาล ในจังหวัดสระบุรี
2. จัดส่งแบบสอบถามใส่ซองพร้อมด้วยหนังสือขอความร่วมมือจากผู้บริหารเทศบาล ไปยังกลุ่มตัวอย่างเพื่อช่วยส่งและรับแบบสอบถามคืนในระยะเวลาที่กำหนด แบบสอบถามบางส่วนผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งและรับคืนด้วยตนเอง
3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่าง ตรวจสอบและตรวจหาความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้จัดลำดับการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การจัดกระทำกับข้อมูล

1.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ในการตอบ

1.2 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ และนำไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

2. การวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกเป็น 3 ตอน ดังมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเรื่อง เพศ อายุ อาชีพ สถานภาพ ระดับการศึกษา ขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยหาค่าความถี่และร้อยละ นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในทัศนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู ผู้ปกครองสังกัดเทศบาลในจังหวัดสระบุรี โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) โดยหาค่าเฉลี่ยรายข้อ รายด้านทุกด้าน โดยใช้เกณฑ์ประเมินค่าเฉลี่ย ดังนี้ (Best, 1986, p. 182)

คะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายความว่า การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาตรฐานอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายความว่า การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาตรฐานอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายความว่า การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาตรฐานอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายความว่า การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาตรฐานอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายความว่า การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาตรฐานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 วิเคราะห์สถิติเชิงอ้างอิง ใช้สถิติทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในทัศนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู ผู้ปกครอง สังกัดเทศบาลในจังหวัดสระบุรี โดยใช้สถิติทดสอบที (t - test) เมื่อจำแนกตามเพศ ขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และใช้สถิติทดสอบเอฟ (F - test) เพื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในทัศนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู ผู้ปกครอง สังกัดเทศบาลใน จังหวัดสระบุรี เมื่อจำแนกตาม อายุ อาชีพ

สถานภาพ ระดับการศึกษา เมื่อมีนัยสำคัญทางสถิติจึงทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's test)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การคำนวณขนาดตัวอย่าง (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2535, หน้า 63)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
N	แทน	จำนวนประชากร
e	แทน	ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ แทน 0.05

2. ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อวัดความเที่ยงตรง (validity) (สุวรรีย์ ศิริโกภาภิมย์, 2546, หน้า 94)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
R	แทน	ค่าคะแนนความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน
N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

3. ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540, หน้า 132)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right\}$$

เมื่อ α	แทน	สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
n	แทน	จำนวนข้อคำถาม

S_p แทน ความแปรปรวนแต่ละข้อ

S_p แทน ความแปรปรวนทั้งฉบับ

4. หาค่าร้อยละ (percentage) (สุวรรีย์ ศิริโกคาภิรมย์, 2546, หน้า 95)

$$\text{ร้อยละ} = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ f แทน ความถี่

n แทน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

5. การหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) (บุญธรรม กิจปรีดาภิสุทธิ์, 2535, หน้า 277)

$$\bar{x} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \sum แทน ผลรวม

X แทน ค่าหรือคะแนนของข้อมูล

N แทน จำนวนข้อมูล

6. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) (บุญธรรม กิจปรีดาภิสุทธิ์, 2535, หน้า 281)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

x แทน คะแนนแต่ละข้อ

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

n แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

7. สถิติทดสอบ ที (t - test) (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2540, หน้า 226 - 228)

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}, \quad df = \frac{\left(\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}\right)^2}{\frac{\left(\frac{s_1^2}{n_1}\right)^2}{n_1 - 1} + \frac{\left(\frac{s_2^2}{n_2}\right)^2}{n_2 - 1}}$$

เมื่อ	\bar{x}_1	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม 1
	s_1	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่ม 1
	n_1	แทน	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 1
	\bar{x}_2	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม 2
	s_2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่ม 2
	n_2	แทน	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 2
	df	แทน	องศาแห่งความอิสระ

8. การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one - way analysis of variance)
(บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2535, หน้า 296)

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ	F	แทน	ค่าสถิติทดสอบเอฟ
	MS_b	แทน	ความแปรปรวน (mean square) ระหว่างกลุ่ม
	MS_w	แทน	ความแปรปรวน (mean square) ภายในกลุ่ม

9. สถิติทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ด้วยวิธี S-method ของเซฟเฟ (Scheffe) (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2535, หน้า 296 - 297)

$$F = \frac{(\bar{x}_1 - \bar{x}_2)^2}{MS_w \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right) (k - 1)}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
	k	แทน	จำนวนกลุ่ม
	n_1	แทน	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง กลุ่ม 1
	n_2	แทน	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง กลุ่ม 2
	MS_w	แทน	ความแปรปรวน (mean square) ภายในกลุ่ม